

Lahti

Käyttösuunnitelma 2024

Sivistyksen palvelualue

Sivistyslautakunta 23.1.2024

Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta 25.1.2024

Sisällys

1	Johdanto	4
1.1	Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelma vuosille 2024–2027	4
1.2	Viranhaltijapäätösten nähtävillä pitäminen	5
1.3	Kokousaikataulu	5
2	Sivistyksen palvelualue	7
2.1	Toiminnan kuvaus	7
2.1.1	Toiminta-ajatus ja organisaatio	7
2.1.2	Määräraha-aulukko	8
2.1.3	Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi	8
2.1.4	Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelman toteuttaminen sivistyksen palvelualueella	8
2.1.5	Henkilöstö	9
3	Strategia ja toiminnalliset tavoitteet	11
3.1	Sivistyksen palvelualueen vuoden 2024 kärkitoimenpiteet	11
4	Palvelualueen yhteiskustannukset	16
4.1.1	Määräraha-aulukko	16
4.1.2	Toiminta-ajatus	16
4.1.3	Erietyiset määrärahavaraukset	16
5	Lasten ja nuorten kasvu vastuualue	17
5.1	Lasten ja nuorten kasvu sitovuus	17
5.1.1	Määräraha-aulukko	17
5.1.2	Toiminta-ajatus	18
5.1.3	Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi	18
5.1.4	Toiminnan painopistealueet	18
5.2	Lasten ja nuorten kasvu yhteiset palvelut	19
5.2.1	Toiminta-ajatus	19
5.2.2	Erietyiset määrärahavaraukset	19
5.3	Varhaiskasvatuspalvelut	20
5.3.1	Toiminta-ajatus	20
5.3.2	Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi	20
5.4	Perusopetus	21
5.4.1	Toiminta-ajatus	21
5.4.2	Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi	21
5.5	Nuorisopalvelut	22
5.5.1	Toiminta-ajatus	22
5.5.2	Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi	22
6	Osallisuuden ja tiedon vastuualue	23
7	Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osaaminen (lukiokoulutus ja osaamisen avustukset)	23
7.1	Osaaminen	23
7.1.1	Määräraha-aulukko	23
7.2	Osaaminen yhteiset palvelut	24
7.2.1	Toiminta-ajatus	24
7.2.2	Erietyiset määrärahavaraukset	24
7.3	Lukiokoulutus	25
7.3.1	Toiminta-ajatus	25
7.3.2	Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi	25
7.3.3	Toimenpiteet 2024	25
8	Osallisuuden ja tiedon vastuualue, Wellamo-opisto	26
8.1.1	Määräraha-aulukko	26
8.1.2	Toiminta-ajatus	26
8.1.3	Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi	26

9 Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus (kirjasto- ja tietopalvelut sekä osallisuus ja hyvinvointipalvelut)	27
9.1 Osallisuus.....	27
9.1.1 Määräraha-aulukko.....	27
9.2 Kirjasto- ja tietopalvelut.....	27
9.2.1 Toiminta-ajatus.....	27
9.2.2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi.....	28
9.3 Osallisuus ja hyvinvointipalvelut.....	29
9.3.1 Toiminta-ajatus.....	29
9.3.2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi.....	29
9.3.3 Jäämistöt.....	30
9.3.4 Veteraaniavustukset.....	30
9.3.5 Erytiset määrärahavaraukset.....	30
Valtiontukiarviointi	30
Tuen saaja ei harjoita taloudellista toimintaa, joten EU:n valtiontukisääntelyä ei sovelleta myönnettävään tukeen. Jos tuen saaja muuten harjoittaa taloudellista toimintaa, on ei-taloudellinen toiminta eriytettävä kirjanpidossa.	30
10 Liikunnan ja kulttuurin vastuualue	31
11 Liikunnan ja kulttuurin vastuualue, liikunta ja kulttuuri (kulttuuripalvelut ja liikuntapalvelut)	32
11.1 Liikunta- ja kulttuuripalvelut sitovuus.....	32
11.1.1 Määräraha-aulukko.....	32
11.1.2 Erytiset määrärahavaraukset.....	32
11.2 Kulttuuripalvelut.....	33
11.2.1 Toiminta-ajatus.....	33
11.2.2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi.....	33
11.2.3 Toiminnan painopistealueet.....	33
11.2.4 Erytiset määrärahavaraukset.....	34
11.3 Liikuntapalvelut.....	35
11.3.1 Toiminta-ajatus.....	35
11.3.2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi.....	35
11.3.3 Toiminnan painopistealueet.....	35
11.3.4 Erytiset määrärahavaraukset.....	36
12 Liikunnan ja kulttuurin vastuualue, kansainväliset urheilutapahtumat	37
12.1.1 Määräraha-aulukko.....	37
12.1.2 Toiminta-ajatus.....	37
12.1.3 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi.....	37
12.1.4 Toiminnan painopistealueet.....	37
13 Liikunnan ja kulttuurin vastuualue, Kaupunginmuseo	38
13.1.1 Määräraha-aulukko.....	38
13.1.2 Toiminnan kuvaus.....	38
13.1.3 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi.....	38
13.1.4 Toiminnan painopistealueet.....	38
14 Lahden kaupunginorkesteri	40
14.1.1 Määräraha-aulukko.....	40
14.1.2 Toiminta-ajatus.....	40
14.1.3 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi.....	40
15 Lahden kaupunginteatteri	41
15.1.1 Määräraha-aulukko.....	41
15.1.2 Toiminta-ajatus.....	41
15.1.3 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi.....	41
16 Käyttösuunnitelman liitetiedot	43
LIITE 1. Osamäärärahat yksiköittäin.....	43
LIITE 2. Laskentatunnisteet ja tositteiden hyväksyjät.....	51

1 Johdanto

Kunnan taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain 13. luku, kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan ja sen kuntajaoston antamat ohjeet, julkisen hallinnon suositus (JHS) 199 kunnan talousarviosta ja taloussuunnitelmasta sekä Lahden kaupungin hallintosääntö (säädöskokoelma) ja toimintasäännöt.

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Lahden kaupungin organisaatio jakautuu konsernihallinnon, sivistyksen ja kaupunkiympäristön palvelualueisiin, jotka kaikki toimieli- mineen vastaavat osaltaan siitä, että kaupunginvaltuuston 27.11.2023 (§ 122) hyväksymässä talousarviossa vuodelle 2024 asetetut taloudelliset sekä toiminnalliset tavoitteet toteutuvat. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Hyväksytyn talousarvion perusteella palvelualueet ja niihin sisältyvät taseyksiköt laativat hallintosäännön (§ 37) ja kaupunginhallituksen 4.12.2023 (§ 406) hyväksymän toimeenpano-ohjeen mukaisesti käyttösuunnitelmat, joissa jaetaan hyväksytyyn talousarvioon perustuen määrärahat ja tuloarviot käyttötarkoitusten mukaisesti sekä asetetaan tarkennettuja tavoitteita.

Käyttösuunnitelmissa tulee huomioida toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelma vuosille 2024–2027, kaupunkitasoiset sitovat tavoitteet sekä henkilöstösuunnittelu. Osana käyttösuunnitelmia päätetään tositteiden hyväksyjät. Lisäksi voidaan päättää toistuvaisavustuksista tai muista erityisistä määrärahavaruuksista. Avustuksien osalta on otettava huomioon EU:n valtiontukisäännöstö. Käyttösuunnitelmat hyväksytetään toimielimissä 31.1.2024 mennessä ja ne toimivat pohjana talousarvion seurannassa ja raportoinnissa. Lautakunnille raportoidaan määrärahojen käytöstä vähintään neljännesvuosittain (Q1, Q2, Q3) ja jaostoille puolivuositain (Q2). Puolivuotisselvityksessä (Q2) esitetään myös strategian kärkihankkeiden eli toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen.

Lahden kaupungin talousarvion 2024 toimeenpano-ohjeiden mukaisesti on valmisteltu palvelualuekohtaiset käyttösuunnitelmat, jotka viedään toimielimiin päätettäväksi seuraavasti:

- konsernipalvelut-vastuualueen käyttösuunnitelman hyväksyy kaupunginhallitus
- elinvoima- ja työllisyyspalvelut-vastuualueen käyttösuunnitelman hyväksyy elinvoima- ja työllisyysjaosto
- Lahden Tilakeskus -taseyksikön käyttösuunnitelman hyväksyy konserni- ja tilajaosto, joka päättää samalla talousarviossa hyväksytyjen investointien kohdentamisesta (työohjelma)
- tarkastustoimen käyttösuunnitelman hyväksyy tarkastuslautakunta
- sivistyksen palvelualueen käyttösuunnitelman hyväksyy omien vastuualueidensa osalta
  - sivistyslautakunta (palvelualueen yhteiskustannukset, lasten ja nuorten kasvun vastuualue sekä osallisuuden ja tiedon vastuualueen osalta palveluyksiköt: lukiokoulutuspalvelut ja Wellamo-opisto)
  - hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta (liikunnan ja kulttuurin vastuualue sisältäen Lahden kaupunginorkesterin ja Lahden kaupunginteatterin sekä osallisuuden ja tiedon vastuualueen osalta palveluyksiköt: kirjasto- ja tietopalvelut ja osallisuus ja hyvinvointipalvelut)
- kaupunkiympäristön palvelualueen käyttösuunnitelman hyväksyy omien vastuualueidensa osalta
  - kaupunkiympäristölautakunta (palvelualueen yhteiskustannukset, kaupunkitekniikka, kaupunkisuunnittelu sekä rakennus- ja ympäristövalvonta)
  - Lahden seudun joukkoliikennelautakunta (joukkoliikenne).

1.1 Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelma vuosille 2024–2027

Kaupunginvaltuusto päätti 28.11.2022 § 127 käynnistää parlamentaarisen valmistelun talouden tasapaino-ohjelman laatimiseksi vuosille 2024–2026. Ohjelmassa huomioidaan valtuuston vuonna 2021 asettaman parlamentaarisen ryhmän valmistelemat ja kaupunginhallituksen 16.1.2023 § 14 päättämät periaatelinjaukset.

Kaupunginhallituksen 30.1.2023 § 38 nimeämä parlamentaarinen työryhmä on valmistellut ohjelman ja 5.10.2023 kokouksessaan päättänyt esittämään Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapainottamista 50 milj. eurolla vuosina 2024–2027. Kaupunginhallitus hyväksyi parlamentaarisen työryhmän esityksen 6.11.2023 § 376.

Talouden tasapaino-ohjelmassa menojen kasvun hidastumiseen kohdennetaan 9,5 milj. euron tavoite, josta konsernihallinnon palvelualueelle kohdennetaan 2,6 milj. euroa ja sivistyksen palvelualueelle 4,9 milj. euroa. Toimintatulojen kasvun odotusta lisätään 0,5 milj. euroa, jolloin kaupunkiympäristön palvelualueelle asetetaan 2,5 milj. euron nettomääräinen toimintamenojen kasvun hidastumisen ja tulojen kasvun tavoite.

Tavoitteena on palvelualueiden toiminnan nykytason (ns. M-tason) säilyttäminen, joka tarkoittaa edellä mainittujen menojen kasvun hidastamisen toimenpiteiden korvaamista ensisijaisesti tuloja kasvattamalla. Menojen kasvun hidastamisen tavoitteisiin palataan ohjelman aikana vuosina 2024–2027, mikäli tulo-odotukset eivät toteudu.

Kaupungin kasvua ja elinvoimaa vahvistavilla toimenpiteillä tavoitellaan työttömyydestä aiheutuvien menojen alenemista yhteensä 5,0 milj. eurolla ja strategian mukaisten elinvoimatoimenpiteiden odotetaan lisäävän 5,0 milj. eurolla verotulojen kasvua yli sen, mitä yleinen talouden kehitys vaikuttaa verotulokehitykseen. Kaupungin hallussa olevan yhtiövarallisuuden ja muun omaisuuden tuoton pysyvälle lisäykselle asetetaan vähintään 30 milj. euron tavoite.

Mikäli yhtiövarallisuuden ja muun varallisuuden tuottotavoite ylittyy, voidaan tuoton ylityksellä kattaa keskeisimpien palvelujen menojen kustannusten nousun leikkauspainetta. Varallisuuden myynnistä saatuja myyntituloja ei käytetä käyttötalousmenojen katteeksi, ainoastaan varallisuuden tuottoa.

Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelman toimenpiteiden laadinta ja toteutus on ensisijaisesti palvelualueiden vastuulla, ja ne kuvaavat käyttösuunnitelmassa ohjelman toteutusta vuonna 2024. Ohjelman etenemisestä raportoidaan kaupunginhallitukselle vuosineljänneksittäin ja samalla arvioidaan mahdollisia toimintaympäristön muutoksia.

1.2 Viranhaltijapäätösten nähtävillä pitäminen

Kaupungin kuulutukset julkaistaan sähköisinä kaupungin verkkosivuilla www.lahti.fi > Ajankohtaista > Kuulutukset.

Viranhaltijapäätökset pidetään yleisesti nähtävillä Lahden kaupungin verkkosivuilla www.lahti.fi, mikäli asianomainen viranomaiskatsoo sen tarpeelliseksi eikä salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

1.3 Kokousaikataulu

Vuoden aikana päivitettävä kokousaikataulu:

- Lahden kaupungin sisäisessä tietoverkossa Tietoa meistä > Päätöksenteko > Toimielimet ja päätöksenteko > Kaupunkitasoinen kokousaikataulu 2024.
- Kaupungin yleisessä tietoverkossa www.lahti.fi > Kaupunki ja päätöksenteko > Päätöksenteko > Tutustu päätöksentekoon > ao. toimielin.

Kokousaikataulu v. 2024 KEVÄT

30.11.2023

TAMMIKUU		HELMIKUU		MAALISKUU		HUHTIKUU		TOUKOKUU		KESÄKUU	
1Ma	1To	1To		1Pe		1Ma		1Ke		1La	
2Ti	2Pe	2Pe		2La		2Ti		2To		2Su	
3Ke	3La	3La		3Su		3Ke		3Pe		3Ma	KH
4To	4Su	4Su		4Ma	KH	4To		4La		4Ti	KH Iltakoulu, RYLL
5Pe	5Ma	5Ma	KH	5Ti		5Pe		5Su		5Ke	Pjtmk, KV-info
6La	6Ti	6Ti	RYLL	6Ke	Pjtmk, KV-info ja kyselytunti	6La		6Ma	KTJ, ETJ	6To	
7Su	7Ke	7Ke		7To		7Su		7Ti		7Pe	
8Ma	8To	8To		8Pe		8Ma	KH	8Ke		8La	
9Ti	9Pe	9Pe		9La		9Ti		9To	Helatorstai	9Su	
10Ke	10La	10La		10Su		10Ke	Pjtmk, KV-info	10Pe		10Ma	KH, KV
11To	11Su	11Su		11Ma	KH, KV	11To		11La		11Ti	SIVLA, VN
12Pe	12Ma	12Ma	KTJ, ETJ	12Ti	SIVLA	12Pe		12Su		12Ke	HYVLA, KYLA
13La	13Ti	13Ti	SIVLA, JOLI	13Ke		13La		13Ma	KH	13To	
14Su	14Ke	14Ke	KYLA	14To		14Su		14Ti	VN, RYLL	14Pe	
15Ma	15To	15To	HYVLA	15Pe		15Ma	KH, KV	15Ke	Pjtmk, KV-info ja kyselytunti	15La	
16Ti	16Su	16Su		16Ma		16Ti	RYLL	16To		16Su	
17Ke	17La	17La		17Su		17Ke		17Pe		17Ma	KTJ, (KH), ETJ
18To	18Su	18Su		18Ma	KTJ, ETJ	18To	KV-seminaari	18La		18Ti	
19Pe	19Ma	19Ma	KH	19Ti	VN, RYLL, HYVLA	19Pe	KV-seminaari	19Su		19Ke	
20La	20Ti	20Ti	VN, WOJK	20Ke	KYLA	20La		20Ma	KH, KV	20To	
21Su	21Ke	21Ke	KH Iltakoulu	21To	KH Iltakoulu	21Su		21Ti	SIVLA, JOLI	21Pe	juhannusaatto
22Ma	22To	22To		22Pe		22Ma	KH	22Ke	KYLA	22La	juhannuspäivä
23Ti	23Pe	23Pe		23La		23Ti	SIVLA, JOLI, VN	23To	HYVLA	23Su	
24Ke	24Ma	24Ma		24Su		24Ke	HYVLA, KYLA	24Pe		24Ma	
25To	25Su	25Su		25Ma	KH	25To	KH Iltakoulu	25La		25Ti	
26Pe	26Ma	26Ma	Talvotouko	26Ti		26Pe		26Su		26Ke	
27La	27Ti	27Ti		27Ke		27La		27Ma	KH	27To	
28Su	28Ke	28Ke		28To		28Su		28Ti		28Pe	
29Ma	29To	29To		29Pe	Helatorstai	29Ma	KH	29Ke		29La	
30Ti	30La	30La		30Ti		30Ti		30To		30Su	
31Ke	31Ma	31Ma		31Su	Pääsiäispäivä	31Ke		31Pe		31To	

KV = Kaupunginvaltuusto klo 18.00
KV-info = Kaupunginvaltuustoinfo klo 16.30
KH = Kaupunginhallitus klo 15.30 (valtuustopäivinä klo 14.30)
KH Iltakoulu = klo 17.00
KTJ = Konserni- ja tilajaosto klo 13.00
ETJ = Elinvoima- ja työllisyysjaosto klo 15.00
Pjtmk = Valtuustoryhmien puheenjohtajatoimikunta klo 14.30
WOJK = Wellamo-opiston johtokunta klo 16.30, jollei toisin ilmoiteta
SIVLA, HYVLA = Sivistyksen palvelualueen lautakunnat klo 16.00, jollei toisin ilmoiteta.
KYLA, RYLL, JÄTE, JOLI = Kaupunkiympäristön palvelualueen lautakunnat klo 16.00 jollei toisin ilmoiteta.
TARKLA = Tarkastuslautakunta klo 9.00, jollei toisin ilmoiteta.
VN = Vanhusneuvosto klo 10.00, jollei toisin ilmoiteta.
VMN = Vammaisneuvosto klo 16.30, jollei toisin ilmoiteta
 Vki, pyhä tai muu vapaapäivä
 Koulujen talviloma, vko 9

Kokousaikataulu v. 2024 SYKSY

HEINÄKUU		ELOKUU		SYYSKUU		LOKAKUU		MARRASKUU		JOULUKUU	
1Ma	1To	1To		1Su		1Ti		1Pe		1Su	
2Ti	2Pe	2Pe		2Ma	KH, KV	2Ke	Pjtmk, KV-info	2La		2Ma	KH
3Ke	3La	3La		3Ti	RYLL, SIVLA-sem.	3To		3Su		3Ti	
4To	4Su	4Su		4Ke	HYVLA-sem., KYLA-sem.	4Pe		4Ma	KH-TA + KH	4Ke	Pjtmk, KV-info
5Pe	5Ma	5Ma	KH	5To		5La		5Ti	KH-TA, RYLL	5To	
6La	6Ti	6Ti	RYLL	6Ke		6Su		6Ke	Pjtmk, KV-info ja kyselytunti	6Pe	itsenäisyyspäivä
7Su	7Ke	7Ke		7La		7Ma	KH, KV	7To		7La	
8Ma	8To	8To		8Su		8Ti	SIVLA, JOLI, RYLL	8Pe		8Su	
9Ti	9Pe	9Pe		9Ma	ETJ, KTJ	9Ke	HYVLA	9La		9Ma	KH, KV
10Ke	10La	10La		10Ti	SIVLA, JOLI	10To		10Su		10Ti	SIVLA, RYLL
11To	11Su	11Su		11Ke	HYVLA, KYLA	11Pe		11Ma	KH, KV	11Ke	
12Pe	12Ma	12Ma	ETJ, KTJ	12Ti		12La		12Ti	SIVLA, JOLI	12To	HYVLA
13La	13Ti	13Ti	SIVLA	13Pe		13Su		13Ke	HYVLA, KYLA	13Pe	
14Su	14Ke	14Ke	HYVLA, KYLA	14La		14Ma	ETJ, KH, KTJ	14To		14La	
15Ma	15To	15To		15Su		15Ti	KI TA-esitys	15Pe		15Su	
16Ti	16Pe	16Pe		16Ma	KH	16Ke	KYLA	16La		16Ma	ETJ, KTJ
17Ke	17La	17La		17Ti		17To	KV-seminaari	17Su		17Ti	
18To	18Su	18Su		18Ke		18Pe	KV-seminaari	18Ma	ETJ, KTJ	18Ke	KYLA
19Pe	19Ma	19Ma	KH	19To		19La		19Ti		19To	
20La	20Ti	20Ti		20Pe		20Su		20Ke		20Pe	
21Su	21Ke	21Ke	KH Iltakoulu	21To		21Ma	Syysloma	21To		21La	
22Ma	22To	22To		22Su		22Ti		22Pe		22Su	
23Ti	23Pe	23Pe		23Ma	KH	23Ke		23La		23Ma	
24Ke	24La	24La		24Ti		24To		24Su		24Ti	Jouluaatto
25To	25Su	25Su		25Ke	KH Iltakoulu	25Pe		25Ma	KH, KV-TA	25Ke	Joulupäivä
26Pe	26Ma	26Ma	KH	26To		26La		26Ti		26To	itsenäisyyspäivä
27La	27Ti	27Ti	JOLI-sem.	27Pe		27Su		27Ke	KH Iltakoulu	27Pe	
28Su	28Ke	28Ke	Pjtmk, KV-info ja kyselytunti	28La		28Ma	KH	28To		28La	
29Ma	29To	29To		29Su		29Ti		29Pe		29Su	
30Ti	30Pe	30Pe		30Ma	KH	30Ke	KH Iltakoulu	30La		30Ma	
31Ke	31La	31La		31To		31To		31To		31Ti	

KV = Kaupunginvaltuusto klo 18.00
KV-info = Kaupunginvaltuustoinfo klo 16.30
KH = Kaupunginhallitus klo 15.30 (valtuustopäivinä klo 14.30)
KH Iltakoulu = klo 17.00
ETJ = Elinvoima- ja työllisyysjaosto klo 13.00
KTJ = Konserni- ja tilajaosto klo 15.00
Pjtmk = Valtuustoryhmien puheenjohtajatoimikunta klo 14.30
WOJK = Wellamo-opiston johtokunta klo 16.00, jollei toisin ilmoiteta
SIVLA, HYVLA = Sivistyksen palvelualueen lautakunnat klo 16.00, jollei toisin ilmoiteta.
KYLA, RYLL, JÄTE, JOLI = Kaupunkiympäristön palvelualueen lautakunnat klo 16.00, jollei toisin ilmoiteta (jätelautakunta klo 16.30)
TARKLA = Tarkastuslautakunta klo 9.00, jollei toisin ilmoiteta.
VN = Vanhusneuvosto
VMN = Vammaisneuvosto
 Vki, pyhä tai muu vapaapäivä
 Koulujen syysloma, vko 43?

2 Sivistyksen palvelualue

2.1 Toiminnan kuvaus

2.1.1 Toiminta-ajatus ja organisaatio

Sivistyksen palvelualue vastaa opetus-, kasvatus-, kulttuuri- ja liikuntapalvelujen järjestämisestä ja kehittämisestä sekä osallisuuden ja hyvinvoinnin kehittämisestä ja terveyden edistämisestä. Sivistyksen palvelualue vastaa edellä mainittujen asioiden suunnittelusta, valmistelusta, toimeenpanosta ja seurannasta. Palvelualueen palveluilla edistetään kaupunkilaisten hyvinvointia, elämänhallintaa, oppimista ja osallisuutta sekä kaupunkiseudun vetovoimaisuutta. Lasten ja nuorten hyvinvointityö on palvelualueen keskeinen painopistealue.

Sivistyksen palvelualueen päätöksenteko tapahtuu kahdessa lautakunnassa. Sivistyslautakunta päättää palvelualueen yhteiskustannusten, lasten ja nuorten kasvun vastuualueen sekä osallisuuden ja tiedon vastuualueelle kuuluvien lukiokoulutuspalvelujen ja Wellamo-opiston asioista. Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta päättää liikunnan ja kulttuurin vastuualueen sekä osallisuuden ja tiedon vastuualueen osalta kirjasto- ja tietopalvelujen sekä osallisuuden ja hyvinvoinnin palveluyksiköiden asioista. Sivistyksen palvelualluetta johtaa sivistysjohtaja ja palvelualueen hallinnolliset tukipalvelut hoidetaan konsernipalveluissa.

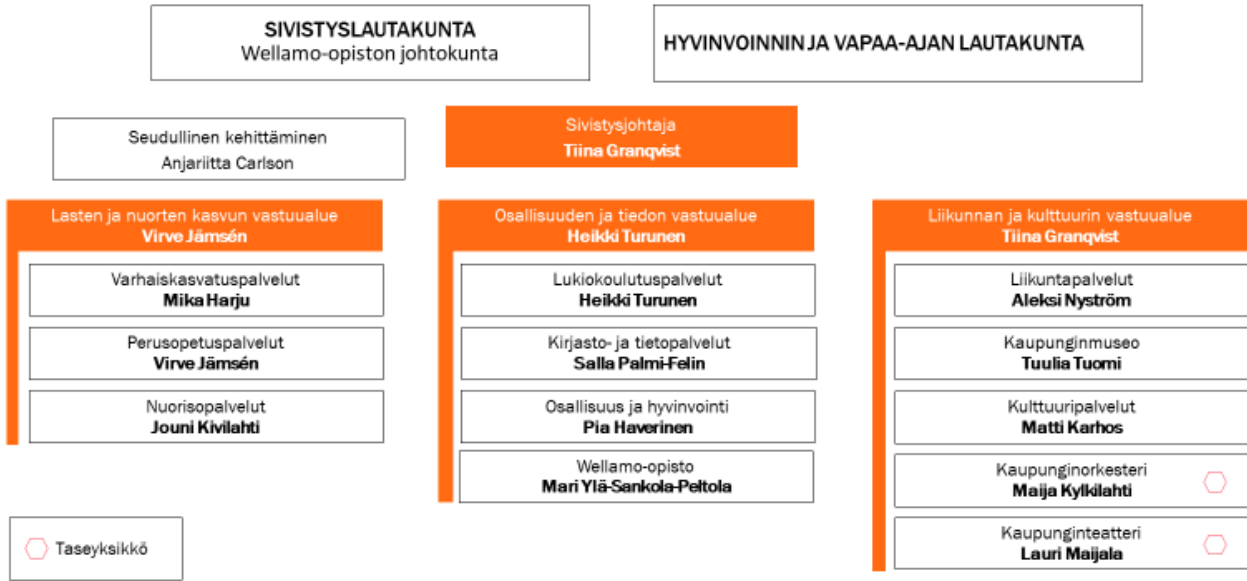
Sivistyslautakunnan alaiset yksiköt ja talousarvion sitovuustasot:

- palvelualueen yhteiskustannukset (toimintakate)
  - palvelualueen yhteiskustannukset ja hankkeet
  - seudullinen kehittäminen
- lasten ja nuorten kasvun vastuualue (määräraha ja tuloarvio)
  - lasten ja nuorten kasvu yhteiset
  - varhaiskasvatus
  - perusopetus
  - nuorisopalvelut
- osallisuuden ja tiedon vastuualue
  - osaaminen (määräraha ja tuloarvio)
    - osaamisen avustukset
    - lukiokoulutus
  - Wellamo-opisto (toimintakate)

Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnan alaiset yksiköt ja talousarvion sitovuustasot:

- osallisuuden ja tiedon vastuualue
  - osallisuus (määräraha ja tuloarvio)
    - kirjasto- ja tietopalvelut
    - osallisuus ja hyvinvointipalvelut
- liikunnan ja kulttuurin vastuualue
  - liikunta ja kulttuuri (määräraha ja tuloarvio)
    - kulttuuripalvelut
    - liikuntapalvelut
  - kaupunginmuseo (toimintakate)
  - kansainväliset urheilutapahtumat (toimintakate)
  - Lahden kaupunginorkesteri (tilikauden ylijäämä/alijäämä)
  - Lahden kaupunginteatteri (tilikauden ylijäämä/alijäämä)

SIVISTYKSEN PALVELUALUE

2.1.2 Määräraha-aulukko

Sivistyksen palvelualue sis. orkesteri ja teatteri	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Toimintatuotot	35 430 502	33 999 000	34 686 200	34 703 500	0	34 703 500
Toimintakulut	287 632 640	305 005 000	316 705 300	316 716 300	0	316 716 300
Toimintakate	-252 202 138	-271 006 000	-282 019 100	-282 012 800	0	-282 012 800

*toimintatuloihin ja -menoihin sisältyvät kaupunginorkesterille ja -teatterille maksettavat avustukset yhteensä noin 13,7 milj. euroa

2.1.3 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Lahden kaupungin strategian toteuttaminen sekä kuntalaisille tuotettavien sivistyksellisten hyvinvointipalvelujen kehittäminen sekä järjestämistapojen muutokset edellyttävät toiminta- ja palvelujärjestelmän jatkuvaa kehittämistä ja ketterää reagointikykyä. Sivistyspalvelutuotannon osalta merkittävä kehittämiskohde on rajapintayhteistyö suhteessa hyvinvointialueeseen, erityisesti opiskeluhooltoon. Strategian kärkihankkeista sivistyspalvelut toteuttavat toimenpiteitä erityisesti elinvoimaa tukevien Osaava Lahti-, Elävä Lahti- ja Hyvinvoiva Lahti-kärkihankkeissa.

Sivistyksen palvelualueen toiminnan painopistealueina vuonna 2024 ovat:

- paikallisen ja alueellisen hyvinvointiyhteistyön kehittäminen yhdessä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa
- uuden hallitusohjelman tavoitteiden huomioiminen palveluiden järjestämisessä
- toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelman säästövelvoitteiden huomioiminen taloussuunnitelmavuosien toiminnan suunnittelussa

2.1.4 Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelman toteuttaminen sivistyksen palvelualueella

Talouden tasapaino-ohjelmassa 2024–2027 käyttötalouden menojen kasvun hidastumiseen kohdistuu sivistyksen palvelualueelle 4,9 milj. euroa. Tavoitteena on palvelujen nykytason (ns. M-tason) säilyttäminen, joka tarkoittaa edellä

mainittujen menojen kasvun hidastamisen toimenpiteiden korvaamista ensisijaisesti kaupunkitasoisesti tuloja kasvatamalla. Menojen kasvun hidastamisen tavoitteisiin palataan ohjelman aikana vuosina 2024–2027, mikäli tulo-odotukset eivät toteudu.

Käyttösuunnitelma vuodelle 2024 ei kohdistu merkittäviä uusia talouden tasapaino-ohjelman tavoitteita. Suunnitelma vuosille 2025–2026 kohdistuvien säästötavoitteiden toimenpiteillä on vaikutuksia jo vuonna 2024, koska varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiopalvelujen toimintakausi ajoittuu kahdelle talousarviovuodelle. Sivistyksen palvelualueen käyttösuunnitelman pohjatasoa on korotettu toteutumattomien aikaisempien vuosien 2021–2023 Lahden 30 kk:n uudistumis- ja muutosohjelman (LUMO) säästötoimenpiteiden vuoksi.

2.1.5 Henkilöstö

Vuonna 2024 henkilöstöresurssien arvioidaan kasvavan 21 henkilötyövuotta verrattuna vuodelle 2023 varattuun. Kasvua on kaikilla vastuualueilla.

Henkilöstösuunnitelma (palkalliset henkilötyövuodet)	TP 2022	TOT 2023	KS+LTA:t 2023	TA 2024	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Palvelualueen yhteiskustannukset	74	78	96	96	96	0	96
Lasten ja nuorten kasvun vastuualue	2 124	2 082	2 074	2 087	2 084	0	2 084
Lasten ja nuorten kasvun yhteiset	54	27	25	30	22	0	22
Varhaiskasvatuspalvelut	937	933	916	922	917	0	917
Perusopetuspalvelut	1 038	1 026	1 039	1 039	1 046	0	1 046
Nuorisopalvelut	95	96	94	96	99	0	99
Osallisuuden ja tiedon vastuualue	338	343	339	340	348	0	348
Lukiokoulutuspalvelut	141	144	142	142	148	0	148
Kirjasto- ja tietopalvelut	88	88	88	88	88	0	88
Osallisuus ja hyvinvointi	6	7	6	7	7	0	7
Wellamo-opisto	103	104	103	103	105	0	105
Liikunnan ja kulttuurin vastuualue	122	133	136	137	138	0	138
Kulttuuripalvelut	5	5	5	5	5	0	5
Liikuntapalvelut	60	62	63	63	63	0	63
Lahden kaupungin museo	57	66	68	69	70	0	70
Lahden kaupunginorkesteri	77	75	75	75	75	0	75
Lahden kaupunginteatteri	90	90	93	93	93	0	93
Sivistyksen palvelualue	2 825	2 801	2 813	2 828	2 834	0	2 834

Terveysperusteisten poissaolojen vähentäminen on kaupunkitasoinen tavoite. Sivistyksen palvelualueen tavoitteena on vähentää poissaoloja 2024 aikana vähintään 2,3 päivää per henkilötyövuosi verrattuna 2023 toteutuneisiin. Tavoitteiden toteutumista seurataan aktiivisesti ja käynnistetään tarvittaessa lisää toimenpiteitä, jotta poissaoloja toteutuu enintään tavoitetason mukaisesti.

Terveysperusteiset poissaolopäivät per henkilötyövuosi	TP 2022	TOT 2023
Palvelualueen yhteiskustannukset	12,4	12,8
Lasten ja nuorten kasvun yhteiset	11,5	4,2
Varhaiskasvatuspalvelut	28,8	26,4
Perusopetuspalvelut	18,4	17,5
Nuorisopalvelut	27,4	17,3
Lukiokoulutuspalvelut	8,5	13,8
Kirjasto- ja tietopalvelut	14,4	13,4
Osallisuus ja hyvinvointi	20,5	19,9
Wellamo-opisto	12,0	14,7
Kulttuuripalvelut	3,8	11,2
Liikuntapalvelut	9,7	17,3
Kaupunginmuseo	15,0	11,1
Lahden kaupunginorkesteri	9,6	10,3
Lahden kaupunginteatteri	11,6	8,3
Sivistyksen palvelualue	20,6	19,2

Lahden kaupungilla laaja työhyvinvointikysely toteutetaan joka toinen vuosi. Työhyvinvointikysely toteutettiin viimeksi vuonna 2022 ja seuraava toteutetaan alkuvuodesta 2024. Asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden edistymistä on seurattu pulssikyselyillä vuoden 2023 aikana.

Työhyvinvointikyselyn tulos	TOT 2020	TOT 2022	KS 2024
Palvelualueen yhteiskustannukset	4,59	3,93	4,50
Lasten ja nuorten kasvun yhteiset	4,10	4,12	4,15
Varhaiskasvatuspalvelut	3,99	3,99	4,00
Perusopetuspalvelut	3,95	3,86	4,00
Nuorisopalvelut	3,74	3,90	3,90
Lukiokoulutuspalvelut	3,80	3,84	3,90
Kirjasto- ja tietopalvelut	3,95	3,70	4,00
Osallisuus ja hyvinvointi	-	4,67	4,00
Wellamo-opisto	3,94	4,27	4,05
Kulttuuripalvelut	-	-	4,00
Liikuntapalvelut	3,81	3,68	4,00
Kaupunginmuseo	3,57	3,46	3,80
Lahden kaupunginorkesteri	3,88	4,07	4,20
Lahden kaupunginteatteri	3,88	3,64	4,00
Sivistyksen palvelualue	3,92	3,90	4,01

Yksiköt kehittävät ja ylläpitävät henkilöstön osaamista organisaatiotasoisena henkilöstö- ja koulutussuunnitelman sekä yksikkökohtaisten koulutussuunnitelmien mukaisesti. Osaamisen kehittämisen toimenpiteet kohdentuvat pääasiassa johtamistyöhön, dialogiseen työotteeseen ja vuorovaikutukseen sekä alakohtaisen ammatillisen osaamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Koulutussuunnitelmat on käsitelty yhteistoiminnassa loppuvuonna 2023.

3 Strategia ja toiminnalliset tavoitteet

3.1 Sivistyksen palvelualueen vuoden 2024 kärkitoimenpiteet:

KESTÄVÄSTI ELINVOIMAINEN

Lahti tarjoaa kansainvälisesti kiinnostavan toimintaympäristön älykkäiden ja kestävien ratkaisujen kehittämiseen ja liiketoimintaan

1. Hiilineutraali Lahti

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö / tavoitetaso	Mittari	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Tunnistetut riskit
Edistämme asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä luontolähtöisesti: Luontoaskel terveyteen - ohjelman toteutus (sivi+koha+kymp)	Tavoite: 1) Luontoaskel terveyteen - ohjelman toteutus etenee. 2) Seuraava kestävyystavoite luontopositiivinen kaupunki laaditaan kumppanuushankkeessa. 3) Lahden luontojalanjäljen laskentatieto ja toimenpiteet jalanjäljen pienentämiseksi. Luontopositiivisen elämän vahvistaminen. 4) Verkostojen kanssa yhteistyön tiivistäminen.	Yhteisten toimenpiteiden/projektien määrä. Tavoite asetettu kyllä/ei Lahtelaisten käsitys luontopositiivisesta elämästä ja siihen liittyvistä toimista.	Lisätään päiväkotien ja koulujen viherpihaosuutta ja monimuotoisuutta Viheralueohjelma valmis 2024	Rahoituksen puute estää toimenpiteitä
Lisäämme koulu- ja päiväkotiruokailussa kasvisruokapainotteisuutta (sivi)	Valmistetut / Syödyt ateriat Kouluruokailun suosio kasvaa. - Kestävät valinnat ruokapalvelusopimuksissa.	Kasvispainotteisen aterian tarjonta/määrä koulu- ja päiväkotiruokailussa. Ruokahävikin määrä Palvelusopimusten tarkastelu kestävien hankintojen osalta	Säännöllinen vuoropuhelu ja yhteistyö Päijät-Hämeen Aterian kanssa mm. kasvispainotteisen ruoan tarjonnasta. Yhteiset linjaukset tehty. Haetaan koulumaitotukea ja mahdollistetaan saadulla tuella luomumaidon tarjoaminen kouluissa ja päiväkohteissa.	Ruokahävikin määrä.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö / tavoitetaso	Mittari	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Tunnistetut riskit
Parannamme tapahtumien hiilineutraaliusedellytyksiä. (koha+sivi+kymp)	Tavoite: Kehitetään tapahtumiin saapumista kestäväillä kulkumuodoilla: Aktiivinen yhteistyö LSL ja sivin yksiköt. Parannetaan tapahtumien vastuullisuutta kehittämällä neuvontaa ja ohjausta. Tapahtumien jätehuollon kehittäminen.	Tapahtumien hiilijalanjälkilaskuri käytössä niissä tapahtumissa, jotka saavat kaupungilta avustusta.	Kehitetään tapahtumiin saapumista kestäväillä kulkumuodoilla yhteistyössä LSL:n kanssa	Monta eri tahoja toteutuksessa
Kestävän liikkumisen vuosi 2025, valmistelu (Kymp + koha + sivi)	Lähtö: Liikennesektorilla tarvitaan merkittäviä päästövähennyksiä. Tavoite: Ilmasto-ohjelmaan kirjattu kestävä liikkumisen vuosi valmistellaan laajassa yhteistyössä. Teemavuonna toteutetaan erilaisia kokeiluja sekä viestintää asukkailla kestävä liikkumisen edistämiseksi	Suunnitellut toimenpiteet ja niiden arvioitu vaikutavuus.	Sivistyspalvelut osallistuvat kestävä liikkumisen vuoden 2025 valmisteluun.	Aikataulu, päätöksenteko

2. Osaava Lahti

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö / tavoitetaso	Mittari	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Tunnistetut riskit
IB-lukio kaksisarjaiseksi Englanninkielinen opintopolku -selvitys (Sivi)	Lähtötaso: IB-lukio on yksisarjainen Tavoitetaso: IB-lukio on kaksisarjainen Selvitetään ja laaditaan toimenpiteet tukemaan englanninkielistä opintopolkua	Kaksisarjaisuus on/ei ole Selvitys & toimenpiteet on/ei ole laadittu.	Tehty selvitys kaksisarjaisen IB-linjan resurssitarpeesta Selvitetään englanninkielisen opintopolun toteuttamisen mahdollisuudet ja toimenpiteet sekä kustannukset ja aikataulu.	Uuden palvelun järjestäminen lisää opetuksen kustannuksia.
Yrittäjyyskasvatus -yhteistyö yritysten ja järjestöjen kanssa (Koha+sivi)	TAVOITE: - Yrityskylätoimintaan osallistuu kaikki 6. ja 9. luokat sekä kummiyritystoimintaa laajennetaan uusiin kouluihin ja yrityksiin. Tuetaan maakunnallisen NYT-alue toimiston perustamista, joka tukee koulujen yrityskasvatus työtä. Senioriyrittäjyyttä edistetään.	- Senioriyrittäjyyskurssi Wellamoon toteutettu, kyllä/ei - NYT-alue toimisto opettajien kumppanina, kyllä/ei	Senioriyrittäjyyskurssi / Wo Selvitetty NYT- aluetoimiston toimintaa lukioiden yrittäjyyden tukena. Toiminta lähtenyt hyvin käyntiin: opettajiin on oltu yhteydessä NYT:stä. /lukio Kaikki 6. ja 9.luokat vierailevat Yrityskylässä. Yrittäjyyskasvatusohjelman päivitys ja kytkeminen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteisiin ja sisältöihin.	Senioreiden osaaminen menetetään, koska emme saa heitä mukaan toimintaan ja jatkamaan työelämässä.

3. Elävä Lahti

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö / tavoitetaso	Mittari	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Tunnistettut riskit
Varmistamme elävät ja vetovoimaiset kulttuuripalvelut (Sivi)	Tavoitteena on pitää lähtötasosta kiinni -> Yhä jatkossakin laadukkaat + monipuoliset kulttuuripalvelut kaupungin veto- ja pitovoimatekijöinä Tavoitteena, että yleisömäärät kasvavat vuoden 23 tasosta.	Konserttien / esitysten / näyttelyiden yleisömäärä Kv-näkyvyys	Museoiden vetovoimaiset näyttelysisällöt sekä oikein suunnattu viestintä ja markkinointi. Teatterin visuaalisen ilmeen ja viestinnän uusiminen, brändin ja toimintatavoitteen kirkastaminen sekä uusien yleisöjen tavoittaminen.	Onko riittävä resursointi takaamaan palveluiden jatkumista laadukkaina ja monipuolisina.
Kehitämme Lahtea yhdessä asukkaiden ja toimijoiden kanssa sekä lisäämme osallistumismahdollisuuksia (Sivi)	Osallistuvan budjetoinnin toimintamalli ja vaiheet pidetään säännöllisenä joka toinen vuosi toteutuvana asukasosallisuuden toimintamuotona. Vuosi 2024 on hankkeiden toteutusvuosi. Lahden kumppanuuspöydät järjestävät erilaisia asukastilaisuuksia sekä kohtaavat asukkaita tapahtumissa. Toimintaan kuuluu tuoda alueellista näkökulmaa kaupungin kehittämiseen.	Kuinka moni päätetyistä hankkeista saatiin toteutettua Kerro Pois-tilaisuuksien ja muiden tapahtumien määrä ja osallistujien määrä.	Viestintä toteutettavista osbu-hankkeista. Sähköisen osallistumisalustan kehittäminen mm. osbuun. Uuden osbu-kierroksen valmistelu vuodelle 2025. Kumppanuuspöytien jatkokauden (2025-2027) valmistelu ja kehittämissuositukset (päätös jatkosta tehdään elokuussa 2024)	Talous- ja toimintaympäristön paineet voivat muuttaa toteutusmahdollisuuksia ja vaikuttaa asukastytyväisyyteen Talous- ja toimintaympäristön paineet voivat muuttaa toteutusmahdollisuuksia ja vaikuttaa osallistumismahdollisuuksiin.

KESTÄVÄSTI HYVINVOIVA

Lahti on kaikkien lahtelaisten kaupunki, jossa jokaisella on mahdollisuus osallistua yhteisön kehittämiseen.

4. Hyvinvoiva Lahti

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö / tavoitetaso	Mittari	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Tunnistettut riskit
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen (Koha + kymp + sivi)	LÄHTÖ: Lahdessa on erinomaiset mahdollisuudet liikkua ja harrastaa monipuolisesti. TAVOITE: Edistetään konkreettisin askelin liikunnallista elämäntapaa lapsista ikäihmisiin. Arkiliikunta lisääntyy. Suomen hallituksen Suomi liikkeelle ohjelmasta haetaan vauhtia varhaiskas-	Kouluterveyskeskely Liikkumishohjelma on/ei ole valmis Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus, % Kestävien kulkumuotojen kulkutapaosuus %	Tarjotaan mahdollisuuksia liikua eri-ikäisille. Lapsi-aikuinen liikuntakurssit. Taloyhtiöliikuntaa kokeiluna.	Suurin riski on ihmisten asenne. Motivaation synnyttäminen liikunnallisen elämäntapaan on suuri haaste.

	vatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen liikuntakasvatusohjelmiin.			
Nuorten päihdekäyttö vähenee ja mielenterveys paranee. (Sivi)	LÄHTÖ: Huoli nuorten päihteiden käytöstä ja mielenterveyden haasteista on kasvanut. Nuorten päihteiden käyttö on kouluterveyskyselyn 2023 tulosten mukaan lisääntynyt. TAVOITE: Vahvistetaan yhtenäisten ja vaikuttavien toimintamallien mukaista ennaltaehkäisevää työtä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, lukio-koulutuksessa ja nuorisopalveluissa. Varmistetaan ennaltaehkäisevä työ osana tulosyksiköiden rakenteita (toimintaa ohjaavat suunnitelmat sekä toimeenpano).	Tosi humalassa kerran kuukaudessa 8-9-luokka, lukio, AOL On kokeillut laittoa huumeita ainakin kerran 8-9-luokka, lukio, AOL Työryhmä, joka ohjaa ennaltaehkäisevää työtä, toimii tavoitteellisesti ja säännöllisesti kyllä/ei	Oppilaille ja heidän huoltajilleen suunnattu kampanja mm. sähkötupakoinnista ja nikotiinipusseista. Ammattilaisille suunnattu koulutus päihteistä Työryhmä ohjaa ennaltaehkäisevää työtä systemaattisesti.	Eri toimijoiden sitoutuneisuus yhteistyöhön ja erilaisten hankkeiden/toimenpiteiden hajanaisuus. Jos ehkäisevää työtä ei saada rakenteisiin, niin se henkilöityy.
Dialogitaitojen laajentaminen kuntalaisille (Koha, kymp, sivi)	TAVOITE: - Kaupungin dialogiosaimisen (esim. erätauko, skidialogi) laajentaminen kuntalaisille eri kohderyhmille. - Osallisuuden kokemus kasvaa, "tulen kuulluksi & tulen nähdyksi" - Rakentava keskustelu lisääntyy järjestöissä/kodeissa/jne.	Koulutuksiin/webinaareihin osallistuneet, Ohjevideoiden katsomiskerrat Dialogeihin osallistuneiden lkm.	Rakentavan keskustelun kehittäminen järjestöyhteistyössä. - Kirjasto järjestää erätaukokeskusteluja kuntalaisille ajankohtaisista teemoista Skidialogi-menetelmän mukaista toimintakulttuuria vahvistetaan peruskouluissa kouluttamalla henkilöstöä ja oppilaskuntia. Perusopetuksen opettajien vesokoulutuspäivä (6.2.2024) järjestetään dialogisesti. Kaikissa kouluissa järjestetään järjestyssääntökeskustelut skidialogeina. Kaupunki osallistuu valtakunnallisen Hyvin sanottu -keskustelufestivaalin järjestämiseen	Taistelu ihmisten vapaa-ajasta on armotonta ja haasteena saada kuntalaiset innostumaan. Riskinä myös lähteekö riittävä määrä kouluja mukaan.
Yhdistysyhteistyön tiivistäminen (sivi)	LÄHTÖ: Rahoitus ei ole kasvanut vuosiin. Osa yhdistyksistä on lakannut, myös harrastajia hävinnyt koronan myötä. TAVOITE: Resurssien kohdennus "hyvin toimiville yhdistyksille" (strategisia tavoitteita tukevat yhdistykset) -> tehokkaasti ja vaikuttavasti yhdessä kaupungin kanssa toimiva yhdistyskenttä.	Lähellä.fi palvelualueen liittyneiden yhdistysten määrä	Yhdistyksille suunnatuissa, eri palveluyksiköiden yhdessä suunnittelemisissa tilaisuuksissa esitellään lähellä.fi-palvelualueita. Palvelualueista linkitetään Lahden kaupungin sivuille ja lisätään näin yhdistysten näkyvyyttä.	Sitoutuminen yhdistysiltojen suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen (kaikki palveluyksiköt). Liittyminen palvelualueelle ei ole velvoittava, paitsi osallisuus ja hyvinvointipalveluiden avustamien yhdistysten osalta.

KESTÄVÄSTI UUDISTUVA

Lahti on innostava ja palveleva kaupunki, joka tunnetaan uudistuvasta ja kokeilevasta toiminnastaan.

5. Houkutteleva työyhteisö Lahti

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö / tavoitetaso	Mittari	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Tunnistetut riskit
Kirkastamme kaupungin arvot (Koha + kympp + sivi)	LÄHTÖ: Arvoja ei ole käsitelty organisaatiotasolla vuosiin. Henkilöstössä on ehtinyt tapahtua paljon muutoksia. Tavoite: Kirkastaa kaupungin arvot uuden kaupunginjohtajan johdolla yhdessä henkilöstön kanssa. Vahvistaa työ- kulttuuriin perustaa ja yhdistää työyhteisöjä.	Arvojen käsittelyyn osallistuvien määrä Prosessi toteutettu	Sivistyspalveluissa kannustetaan henkilöstöä osallistumaan arvokeskusteluun	Riittävä määrä henkilöstöä ei osallistu arvotyöskentelyyn. Avainhenkilöiden poistuminen.
Vahvistamme yhteisöllisyyttä läpileikkaavalla ja laadukkaalla vuorovaikutuksella (Koha + kympp + sivi)	TAVOITE: Tukea toimivan vuorovaikutusilmapiirin syntyä, jonka lopputuloksena on uskaltava- kehitys- ja kokeilumyönteinen työyhteisö. Tavoitteena uudistaa kokouskäytänteitä ja tarjota kattavasti koulutusta tehokkaisiin sekä vuorovaikutuksellisiin kokouksiin (myös hybridi) Tavoitteena myös vahvistaa dialogista työotetta, jossa kaikilla on mahdollisuus tulla kuuluksi, nähdäksi & kohdattuksi	TYHY-kysely: - Tieto kulkee hyvin työyhteisössämme, kehitämme yhdessä uusia toimintatapoja	Sivistyspalveluiden johto mahdollistaa henkilökunnan osallistumisen vuorovaikutuskoulutuksiin	Uusien toimintatapojen jalkauttaminen on aina lähtökohdaisesti haastavaa. Riskeinä on, että koulutuksiin ei osallistuta. uusia toimintatapoja ei lähdetä kokeilemaan, vastoinkäymisten tullessa eteen -> päätetään palata vanhaan tapaan.
Työhyvinvointia edistävät hyvät käytännöt ovat käytössä kaikissa yksiköissä (Koha + kympp + sivi)	Lähtö: Tyhykyselyjen vastausprosentti on alhainen eikä tuloksia käsitellä systemaattisesti Tavoite: Kaikkien työntekijöiden kanssa käydään kehityskeskustelut sekä työhyvinvointikyselyiden pohjalta luodaan tavoitteet yksikön työhyvinvoinnin edistämiseksi.	Tyhykyselyn vastaus-% (Tavoite 70%) Kehityskeskustelut käyty (Tavoite 100%) Henkilökohtainen palkitseminen käytössä	Sivistyspalveluiden johto varmistaa kehityskeskusteluiden käymisen kaikkien työntekijöiden kanssa sekä työhyvinvointikyselyiden ohjeiden mukaisen läpikäynnin työyksiköissä	Onko rohkeutta ja taitoa puuttua epäkohtiin ja saada työyhteisöt sitoutumaan.
Valmentavan johtamisen työkalut ovat laajassa käytössä esihenkilöillä (Koha + kympp + sivi)	Lähtö: Esihenkilöt ovat käyneet valmentavan johtamisen koulutukset vuonna 2023 Tavoite: Valmentavan johtamisen periaatteet ovat läsnä päivittäisessä johtamisessa.	Työhyvinvointikyselyn esihenkilö osiot Esihenkilö kuuntelee minua Palautteen anto jne.	Sivistyspalveluiden johto kannustaa henkilökuntaa osallistumaan valmentavan johtamisen koulutukseen	Valmennuksen opit pikkujiljaa unohtunut ja niiden käyttöönotto vaikeutuu jatkuvasti ajan myötä.

4 Palvelualueen yhteiskustannukset

4.1.1 Määrärahataulukko

Palvelualueen yht.kust., sitova toimintakate	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Toimintatuotot	5 425 079	4 543 500	4 544 000	4 544 000	0	4 544 000
Toimintakulut	6 092 777	5 554 700	5 934 500	5 934 500	0	5 934 500
Toimintakate	-667 698	-1 011 200	-1 390 500	-1 390 500	0	-1 390 500

4.1.2 Toiminta-ajatus

Sivistyksen palvelualueen yhteiskustannuksiin sisältyy palvelualueen kahden lautakunnan ja palvelualueen yhteiskustannusten määrärahat, sivistystoimen seudullisen kehittämisen yksikön käyttömenot ja -tulot sekä ulkoista rahoitusta saavien hankkeiden määrärahat ja niitä vastaavat tulot. Palvelualueen yhteiskustannusten talousarvio on nettositova liittyen ulkoisten hankerahoitusten järjestelyihin.

Sivistyksen palvelualueen yhteiskustannuksissa toimii seudullisen kehittämisen yksikkö. Yksikön vastuulla on koko Päijät-Hämeen maakunnan sivistyspalvelutuotannon tavoitteellisen kehittämisverkoston kokonaiskoordinaointi ja kuntien sivistystoimijoiden yhteistyön edistäminen ja ylläpitäminen. Seudullinen kehittämisyksikkö hallinnoi ja koordinoi ulkopuolisella hankerahoituksella toteutettavia seudullisia kehittämisprojekteja ja tekee tiivistä verkostoyhteistyötä muiden alueen ja kansallisten toimijoiden kanssa. Seudullisella sivistyspalvelujen kehittämistyöllä tähdätään Päijät-Hämeen alueen kilpailuaseman vahvistamiseen suhteessa muihin alueisiin.

4.1.3 Erityiset määrärahavaraukset

Palvelualueen yhteiskustannusten erityiset määrärahavaraukset	KS 2023	KS 2024
Jakamaton avustuspääräraha (sivistyslautakunta, hyvinvoinnin ja vapaa-ajanlautakunta) *jaetaan sivistysjohtajan päätöksellä	10 000	10 000
Lautakuntatyöskentely ja sähköinen kokoushallinta (sivistyslautakunta, hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta)	100 000	100 000
Varhaisen tuen mukainen työhön uudelleensijoittamisen malli	50 000	50 000
NOVU-pohjoismaisten ystävyyskaupunkien kulttuuriviikon tukeminen	43 000	43 000
Taidekoordinaattoripalvelun ostaminen, julkisen taiteen periaateohjelman toteuttaminen	20 000	15 000
Tsäänssi-paja: Pilotti Dilan kanssa nuorten opiskeluvalmiuksia tukevasta valmentavasta työpajasta. Rahoitukseen osallistuvat Lahden Diakoniasäätiö ja Suomen Diakoniaopisto	25 000	30 000

5 Lasten ja nuorten kasvu vastuualue

Lasten ja nuorten kasvun vastuualue sisältää varhaiskasvatuspalvelujen, perusopetuksen ja nuorisopalvelujen palveluyksiköiden käyttömenot. Lisäksi vastuualuetta koskevat yhteiset kustannukset, aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä maahanmuuttajaopetuksen käyttömenot on keskitetty kirjanpidollisesti lasten ja nuorten kasvun yhteiskustannuksiin. Vastuualueen yhteinen palvelutuotanto lisää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia.

Lasten ja nuorten kasvun vastuualueen keskeiset tehtävät ovat

- lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen
- vastuualueen palvelujen ja ydinprosessien kehittäminen ja koordinointi
- opetuksen ja kasvatuksen alueellisen yhteistyön ja tukipalvelujen kehittäminen ja koordinointi
- viestintä- ja markkinointiyhteistyö

5.1 Lasten ja nuorten kasvu sitovuus

5.1.1 Määräraha- ja tulotaulukko

Lasten ja nuorten kasvu -vastuualue, sitova määräraha ja tuloarvio	TP 2022 KS+LTA:t 2023		TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
	Toimintatuotot	9 814 306	8 052 300	8 310 100	8 310 100	0
Toimintakulut	196 940 092	208 922 800	216 308 500	216 308 500	0	216 308 500
Toimintakate	-187 125 787	-200 870 500	-207 998 400	-207 998 400	0	-207 998 400
Lasten ja nuorten kasvu yhteiset	TP 2022 KS+LTA:t 2023	TP 2022 KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen		
Toimintatuotot	103 688	81 100	81 500	81 500	0	81 500
Toimintakulut	4 877 126	2 880 300	3 126 800	2 592 600	0	2 592 600
Toimintakate	-4 773 439	-2 799 200	-3 045 300	-2 511 100	0	-2 511 100
Varhaiskasvatus	TP 2022 KS+LTA:t 2023	TP 2022 KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen		
Toimintatuotot	3 469 386	2 369 300	2 131 900	2 131 900	0	2 131 900
Toimintakulut	74 127 369	80 786 300	82 847 500	82 847 500	0	82 847 500
Toimintakate	-70 657 983	-78 417 000	-80 715 600	-80 715 600	0	-80 715 600
Perusopetus	TP 2022 KS+LTA:t 2023	TP 2022 KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen		
Toimintatuotot	5 587 307	4 878 600	5 398 700	5 398 700	0	5 398 700
Toimintakulut	112 010 446	118 498 400	123 029 600	123 563 800	0	123 563 800
Toimintakate	-106 423 139	-113 619 800	-117 630 900	-118 165 100	0	-118 165 100
Nuorisopalvelut	TP 2022 KS+LTA:t 2023	TP 2022 KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen		
Toimintatuotot	653 925	723 300	698 000	698 000	0	698 000
Toimintakulut	5 925 151	6 757 800	7 304 600	7 304 600	0	7 304 600
Toimintakate	-5 271 226	-6 034 500	-6 606 600	-6 606 600	0	-6 606 600

5.1.2 Toiminta-ajatus

Lasten ja nuorten kasvun vastuualueen yhteisenä päämääränä on lasten ja nuorten hyvinvoinnin kokonaisvaltainen edistäminen. Vastuualueen toimijoiden yhteistyö toteutuu ydinprosessien mukaisesti. Yhteistyön ydinprosessit ovat

1. Hyvä oppiminen ja kasvu
2. Osallisuus ja yhteisöllisyys
3. Hyvinvointi ja turvallisuus

Varhaiskasvatuspalvelujen toiminta-ajatuksena on tarjota lahtelaisille lapsiperheille laadukasta varhaiskasvatusta ja esiopetusta perheiden tarpeita vastaavasti. Perusopetuspalvelujen tehtävänä on kaupungin perusopetuksen, koulu-laisten aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä osin esiopetuksen järjestäminen hyväksytyjen tavoitteiden mukaisesti. Nuorisopalvelut edistää nuorten hyvinvointia yhteisöllisellä toiminnalla sekä yksilöllisellä tuella ja toiminnalla.

5.1.3 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Vuoden 2024 toiminnan suunnittelussa ja kehittämistyössä keskitytään Lahden kaupungin strategian kärkihankkeiden tavoitteiden toteuttamiseen, lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen sekä oppimisen ja kasvun tukemiseen.

Vuonna 2021 hyväksytty palveluverkkosuunnitelma ohjaa sivistyksen palvelualueen ja Lahden Tilakeskuksen pitkän aikavälin suunnittelua ja yhteistyötä. Sivistyslautakunnan päätöksen mukaisesti palveluverkkotyötä toteutetaan jatkuvana palvelu- ja tilatarvetarkasteluna. Muutokset huomioidaan talousarvioon sisältyvässä investointiohjelmassa sekä toimintayksikkökohtaisissa erillispäätöksissä. Taloussuunnitelmakaudella valmistuu muutamia varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja nuorisopalvelujen uusia toimitiloja. Uusien tilojen valmistuminen mahdollistaa väliaikaisten ja kallien vuokratilojen vähentämisen.

Perusopetuksen oppilasmäärä on kääntynyt laskuun vuoden 2023 aikana ja laskee vuosittain taloussuunnitelmakauden ajan (noin 100-200 oppilasta/vuosi). Myös varhaiskasvatustarpeiden määrä vähenee. Varhaiskasvatuspalvelujen kysyntään vaikuttavat lisäksi mahdollinen osallistumisasteen kasvu sekä huoltajien valinnat eri toimintamuotojen välillä. Lasten ja nuorten määrän väheneminen edellyttää jatkuvaa palvelutarvetarkastelua ja palveluverkon sopeuttamista muuttuvien tarpeiden mukaisesti.

Käyttösuunnitelman merkittävimmät muutoserät ovat uusien peruskorjattujen päiväkotien, koulujen ja nuorisotilojen vuokratilakustannusten lisäys, väistötilan vuokrauksen päättymisen, lakisääteisten palkkaratkaisujen ja inflaation vaikutukset kustannuksiin.

5.1.4 Toiminnan painopistealueet

Lahden kaupungin strategian kärkihankkeet ohjaavat vastuualueen toiminnan kehittämistyötä yhdessä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kanssa. Tavoitteet ja toimenpiteet huomioidaan palveluyksiköiden toiminnassa ja talousarvion käyttösuunnitelman toiminnallisissa tavoitteissa.

Vastuualueella huomioidaan hallitusohjelman vaikutukset lasten ja nuorten palvelujen järjestämiseen. Hallitusohjelmaan kirjatut toimenpiteet sisällytetään osaksi lasten ja nuorten kasvun vastuualueen kehittämistyötä ja ennakoitaan talouden sekä toiminnan suunnittelussa.

Lasten ja nuorten kasvun vastuualueella jatketaan paikallisen ja alueellisen hyvinvointiyhteistyön kehittämistä yhdessä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa. Varhaiskasvatus, perusopetus ja nuorisopalvelut yhdessä hyvinvointialueen toimijoiden kanssa edistävät varhaisen, oikea-aikaisen ja yksilöllisen tuen järjestämistä lapsille, nuorille ja perheille. Alueelliset hyvinvointiryhmät ja asuinalueitasoiset ryhmät koordinoivat sekä toteuttavat moniammatillista lasten ja nuorten hyvinvointityötä.

5.2 Lasten ja nuorten kasvu yhteiset palvelut

5.2.1 Toiminta-ajatus

Lasten ja nuorten kasvun yhteiskustannukset koostuvat vastuualueen yhteisten kustannusten lisäksi koulujen aamu- ja iltapäivätoiminnasta ja maahanmuuttajien opetuksesta.

5.2.2 Erityiset määrärahavaraukset

Sivistyslautakunnan jaettavat avustukset	KS 2023	KS 2024
Lahden 4H -yhdistykselle Yli-Marolan kotieläinpiha	38 600	38 600
Yhteensä määrärahavaraus	38 600	38 600

Valtiontukiarviointi

Lahden 4H -yhdistykselle Yli-Marolan kotieläinpihan toimintaan myönnettävä tuki, joka on määrältään 38 600 euroa, myönnetään vähämerkityksisenä tukena eli ns. de minimis -tukena. Tuen myöntämisessä noudatetaan komission asetusta (EU) 1407/2013, annettu 24.12.2013, perustamissopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen (EUVL L352, 24.12.2013).

5.3 Varhaiskasvatuspalvelut

5.3.1 Toiminta-ajatus

Varhaiskasvatuspalvelut –palveluyksikön tehtävänä on vastata varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestämisestä, yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnasta, palvelusetelistä ja tuesta sekä lasten kotihoidon tuesta.

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta. Kaupunki huolehtii siitä, että varhaiskasvatusta on saatavissa lasten ja perheiden tarpeen mukaan.

Varhaiskasvatuspalvelujen toiminta-ajatuksena on tarjota lahtelaisille lapsiperheille laadukasta varhaiskasvatusta ja esiopetusta perheiden tarpeita vastaavasti. Lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi turvataan huomioiden lapsen yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet sekä toiminnassa että oppimisympäristön rakentamisessa. Toiminta perustuu lasten, vanhempien ja henkilökunnan väliseen avoimeen vuorovaikutukseen, jossa otetaan huomioon vanhempien ja henkilökunnan erilaiset roolit kasvattajina.

5.3.2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Lakisääteinen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestäminen on yhteydessä alle kouluikäisten lasten määrän kehitykseen sekä vanhempien tekemiin valintoihin. Laissa säädetään subjektiivisesta oikeudesta saada varhaiskasvatuspaikka neljän kuukauden sisällä hakemuksen jättämisestä tai kahden viikon sisällä hakemuksen jättämisestä, jos kyseessä on ennakoimaton opiskelun tai työn aloittaminen. Opiskelun tai työn perusteella vanhemmillä on myös oikeus ilt-, viikonloppu- tai vuorohoitopaikkaan.

Varhaiskasvatuspaikkojen määrää tarkasteltaessa reunaehtona on lakisääteisen veloitteen täytyminen. Toimintaympäristön kehitys viittaa valtakunnallisen kehityksen mukaan syntyvyyden alenemiseen ja lisäksi alle kouluikäisten lasten määrään vaikuttaa myös lapsiperheiden muuttokehitys Lahteen.

Varhaiskasvatuksen kysyntään vaikuttaa lasten määrän kehityksen lisäksi vanhempien valinnat. Vanhemmillä on lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu, ja yhteiskunnan tarjoamat varhaiskasvatuspalvelut tukevat lapsen kotikasvatusta. Varhaiskasvatukseen hakeutumiseen vaikuttavat monet yhteiskunnalliset sekä perheiden elämäntilanteisiin liittyvät tarpeet ja arvot sekä hoitomuodoista perheelle aiheutuvat kustannukset. Esimerkiksi taloudellisella ja työllisyystilanteella on vaikutusta varhaiskasvatuksen kysyntään. Koko ikäluokka ei käytä varhaiskasvatuspalveluja, joten vanhempien valinnat ratkaisevat todellisen palvelujen tarpeen. Vanhempien valinnat vaikuttavat myös palvelurakenteeseen sekä siitä aiheutuviin kustannuksiin. Valinnan mahdollisuuksina on erilaisia toimintamuotoja: päiväkodit, perhepäivähoito, avoin varhaiskasvatus ja lasten kotihoito.

Valtakunnallisesti on pyritty varhaiskasvatuksen osallistumisasteen lisäämiseen ja sen on arvioitu lisäävän kysyntää myös Lahdessa. Lahti osallistui vuosina 2019–2021 viisivuotiaiden lasten maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluun ja lisäksi varhaiskasvatusmaksuja on alennettu valtakunnallisesti lainsäädännöllä. Lahti osallistuu vuosina 2021–2024 valtakunnalliseen kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun.

Palveluverkkosuunnitelman osalta investointitarvetta ovat ylläpitäneet päiväkotien vanhenevat ja peruskorjausta tarvitsevat tilat, käytössä olevat väistötilat sekä perhepäivähoitopaikkojen väheneminen. Samalla kun luovutaan käytöstä pois jäävistä yksiköistä, palveluverkkosuunnitelman mukaisesti peruskorjataan tai uudisrakennetaan palveluverkossa säilyviä yksiköitä. Palveluverkkosuunnitelmaan perustuen vuonna 2024 on tarkoitus yhdistää hallinnollisesti Möysän ja Viherlaakson päiväkodit. Avoimen varhaiskasvatuksen palvelurakennetta sekä päiväkotien ilt-, viikonloppu- ja vuorohoidon järjestämistä tehostetaan ja kehitetään.

Palvelusetelin hintaan 1.8.2024 tulevaan indeksitarkistukseen ei ole varattu talousarviossa määrärahaa, ja asiakkaan oikeus saada palveluseteli riippuu kaupungin palvelusetelitoimintaan varaamista määrärahoista ja niiden riittävästä. Indeksitarkistuksesta johtuva kustannusten nousu edellyttää lisätalousarviota, mikäli asiakkaan oikeus palveluseteliin sekä palvelusetelin piirissä olevien lasten määrä säilyy nykyisellään.

5.4 Perusopetus

5.4.1 Toiminta-ajatus

Perusopetuspalvelut huolehtii kaupungin perusopetuksesta sekä osaltaan esiopetuksesta ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta hyväksytyjen tavoitteiden mukaisesti. Perusopetus on perusopetuslain mukaista yleissivistävää opetusta, johon osallistumalla suoritetaan lakiin perustuvaa oppivelvollisuutta. Perusopetuspalvelut vastaa peruskoulujen opetustyön järjestämisestä, ohjaamisesta, tukemisesta ja kehittämisestä, oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä kieli- ja kulttuuriryhmien opetuspalvelujen järjestämisestä, oppilaiden hyvinvoinnista ja turvallisuudesta sekä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa koulujen opiskeluhuollosta.

5.4.2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

1. Perusopetuksessa jatketaan opetussuunnitelman mukaisen toimintakulttuurin kehittämistyötä. Hallitusohjelmaan kirjatut toimenpiteet, esimerkiksi oppilaiden perustaitojen ja -valmiuksien parantaminen, vieraiden kielten opiskelun mahdollistaminen, kouluun kiinnittymisen vahvistaminen, kouluväkivallan ehkäisy ja väkivaltilanteisiin puuttuminen sekä oppimisen tuen uudistaminen, sisällytetään osaksi perusopetuksen kehittämistyötä/toimintaa. Kehittäminen resursoidaan pääasiassa hankerahoituksin (OKM:n ja OPH:n kohdennetut valtionavustukset). Perusopetuksen kehittämisohjelmaa päivitetään ja koulujen toimintaa tuetaan täydennyskoulutuksin, tukemalla jaetun johtajuuden rakenteita sekä osallistamalla rehtoreita ja henkilöstöä kehittämistyöhön. Kehittämisen osa-alueita ovat johtaminen ja talous, opetussuunnitelman mukainen toiminta, oppimisen tuen ja opiskeluhuollon toteuttaminen sekä oppimisen ja opetuksen digitalisaatio. Strategian kärkihankkeiden mukaisesti vuoden 2024 aikana perusopetuksessa jatketaan yrittäjyyskasvatuksen ja kasvisruokatarjonnan kehittämistä sekä oppilaiden ja henkilöstön dialogitaitojen vahvistamista.
2. Oppimisen digitaalinen kehitys sisältyy kaupungin strategian kärkitoimenpiteisiin. Lahti osallistuu Vantaan kaupungin hallinnoimaan DigiOne-kehittämishankkeeseen yhdessä Espoon, Oulun, Tampereen, Turun, Jyväskylän, Kuntaliiton sekä Tiera Oy:n kanssa. DigiOne-hankkeessa kehitetään valtakunnallinen oppimisen digitaalinen ekosysteemi ja oppijan palvelukokonaisuus.
3. Perusopetuksessa jatketaan vuonna 2022 käyttöönotetun, Erätauko-keskusteluun pohjautuvan ja perusopetuksen oppilaille suunnatun, rakentavan keskustelun menetelmän, Skidialogin jalkautusta. Skidialogi tarjoaa lahtelaisille lapsille ja nuorille mahdollisuuden osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja saada äänensä kuuluviin. Vuonna 2023 valtakunnallisen demokriatpalkinnon saanutta Skidialogi-menetelmän mukaista toimintakulttuuria vahvistetaan kouluissa kouluttamalla henkilöstöä ja oppilaskuntia. Syksyllä 2024 Lahden kaupunki osallistuu valtakunnallisen Hyvin sanottu -keskustelufestivaalin järjestämiseen. Perusopetus on mukana tapahtumassa vahvistamassa lasten ja nuorten äänen kuuluville saamista.
4. Vuoden 2024 käyttösuunnitelman määrärahoissa on huomioitu talousarviovalmistelussa tiedossa olleet keväällä 2023 päätettyjen työehtosopimusten mukaiset sopimuskorotukset yleiskorotusten ja järjestelyvarerien osalta, hyväksytyt yleiskorotukset, tiedossa olleet tilamuutokset sekä muut toiminnan muutosten vaikutukset. Perusopetuksen käyttösuunnitelman pohjatasoa on korotettu toteutumattomien aikaisempien vuosien 2021–2023 Lahden 30 kk:n uudistumis- ja muutosohjelman (LUMO) säästötoimenpiteiden vuoksi. Käyttösuunnitelmapuodelle 2024 ei varsinaisesti kohdistu uusia talouden tasapaino-ohjelman tavoitteita, mutta suunnitelmapuosille 2025–2026 kohdistuvien säästötavoitteiden toimenpiteillä on vaikutuksia käyttösuunnitelmaan jo vuonna 2024.

5.5 Nuorisopalvelut

5.5.1 Toiminta-ajatus

Nuoruus sallittu! Hyvinvointia ja hyvää arkea lahtelaisille nuorille - yhdessä ja yksilöllisesti.

5.5.2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Nuorisopalvelujen toiminnoissa ja palveluissa panostetaan erilaisiin nuorten tukipalveluihin sekä eriarvoistumista ehkäiseviin toimenpiteisiin. Heikossa työmarkkina-asemassa ja/tai elämäntilanteessa olevien nuorten tukena toimivat nuorten työ- ja valmennuspalvelut, etsivä- ja jalkautuva nuorisotyö sekä Dominon nuorten psykososiaaliset palvelut. Nuorisopalvelut hoitaa myös lakisääteistä kotikunnan oppivelvollisuuden valvontaa, ohjausta ja tukea. Hankkeina jatkavat oppilaitosnuorisotyön hanke, jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäisyn hanke sekä nuorten osallisuutta kehittävä Mahdollistamo –hanke. Myös kansainvälisiä nuorisovaihto –ohjelmia toteutetaan jälleen hiljaisempien koronavuosien jälkeen.

Kolmella suuralueella (pohjoinen, etelä ja itä) toteutetaan alueellista nuorisotyötä (mm. nuorisotilatoiminnot, koulu-nuorisotyö, aluetyö ja erilaiset harrastetoiminnot) sekä tehdään tiivistä hyvinvointiyhteistyötä eri palveluyksiköiden ja muiden toimijoiden kanssa. Harrastamisen Lahden mallia toteutetaan kaikilla asuinalueilla.

Uusina toimipisteinä valmistuvat vuoden 2024 aikana Lahden Harjun (Lahden kaupunginsairaalan vanhan keittiön) tiloihin saneerattavat nuorten työ- ja valmennuspalvelujen sekä kulttuurisen nuorisotyön toimitilat ja Ahtialan koulun yhteyteen valmistuva nuorisotila. Lahden Harjun tila korvaa osittain Sammonkatu 8:n tiloja, joista on jouduttu aikaisemmin luopumaan. Vuoden 2024 talousarvioraamissa on otettu huomioon Lahden Harjun tilojen vuokrakustannukset, mutta ei Ahtialan koulun yhteyteen rakennettavan nuorisotilan kustannuksia, jotka tarkentuvat vuoden 2024 aikana. Vuoden 2024 aikana tulee tehdä päätös myös Joutjärven nuorisotalon korvaavista tiloista tai uudisrakentamisesta, kun Möysän koulun yhteydessä olevasta väliaikaisesta parakkitalasta joudutaan luopumaan v. 2025.

Nuorisopalvelujen osallistuja- ja asiakasmäärätavoite on 210 000 ja suunnitelmallisesti tuettavien nuorten määrällinen tavoite on 680 vuonna 2024.

6 Osallisuuden ja tiedon vastuualue

Osallisuuden ja tiedon vastuualueeseen kuuluvat lukiokoulutuspalvelut, kirjasto- ja tietopalvelut, osallisuus ja hyvinvointipalvelut sekä Wellamo-opisto. Osallisuuden ja tiedon vastuualue jakaantuu talousarvion sitovuuden näkökulmasta kolmeen eri sitovuustasoon ja niiden päätöksenteko jakaantuu sivistyslautakunnalle ja hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnalle. Osallisuuden ja tiedon vastuualueen toiminnalla pyritään edistämään erilaisia kansalaisvalmiuksia, kuten tietoyhteiskunnan vaatimia kansalaistaitoja, monikulttuurisessa ympäristössä toimimista ja elinikäisen oppimisen taitoja. Lisäksi vastuualueella koordinoidaan hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämistyötä kaupungissa sekä yhteensovitetaan toimia muiden toimijoiden kanssa. Vastuualueen yksiköt toimivat myös maakunnallisina kehittäjinä.

Sivistyslautakunnan alaiset yksiköt:

- Osaaminen (lukiokoulutuspalvelut ja osaamisen avustukset)
- Wellamo-opisto

Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnan alaiset yksiköt:

- Osallisuus (kirjasto- ja tietopalvelut, osallisuus ja hyvinvointipalvelut).

7 Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osaaminen (lukiokoulutus ja osaamisen avustukset)

Osallisuuden ja tiedon vastuualueen osaaminen-sitovuustaso sisältää osaamisen avustukset sekä lukiokoulutuspalvelut. Sitovuuden päätöksenteosta vastaa sivistyslautakunta.

7.1 Osaaminen

7.1.1 Määrärahataulukko

Osaaminen, sitova määräraha ja tuloarvio	TP 2022 KS+LTA:t 2023		TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
	Toimintatuotot	33 041	55 000	33 600	33 600	0
Toimintakulut	18 934 876	19 817 800	20 882 400	20 882 400	0	20 882 400
Toimintakate	-18 901 835	-19 762 800	-20 848 800	-20 848 800	0	-20 848 800
Osaaminen yhteiset	TP 2022 KS+LTA:t 2023	TP 2022 KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen		
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	735 000	765 000	765 000	765 000	0	765 000
Toimintakate	-735 000	-765 000	-765 000	-765 000	0	-765 000
Lukiokoulutus	TP 2022 KS+LTA:t 2023	TP 2022 KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen		
Toimintatuotot	33 041	55 000	33 600	33 600	0	33 600
Toimintakulut	18 199 876	19 052 800	20 117 400	20 117 400	0	20 117 400
Toimintakate	-18 166 835	-18 997 800	-20 083 800	-20 083 800	0	-20 083 800

7.2 Osaaminen yhteiset palvelut

7.2.1 Toiminta-ajatus

Osaamisen yhteiskustannukset koostuvat osaamisen jaettavien avustusten määrärahasta.

7.2.2 Erityiset määrärahavaraukset

Sivistyslautakunnan jaettavat avustukset	KS 2023	KS 2024
Lahden Musiikkiopisto Oy/Lahden Konservatorio	452 025	455 000
Lahden Musiikkikoulun kannatusyhdistys	187 950	190 000
Taiteen perusopetus * määräraha jaetaan taiteen perusopetukseen sekä taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille lautakunnan vahvistamien jakoperusteiden mukaisesti	37 800	38 000
Päijät-Hämeen Urheiluakatemia	29 715	30 000
Lahden Kansanopisto	19 950	20 000
Lahden Tanssiopisto	18 900	20 000
Päijät-Hämeen tutkimusseura ry.	945	1 000
Taito Kymenlaakso ry (Taitokeskus Velma)	6 615	6 700
Yhteensä määrärahavaraus	753 900	760 700

Valtiontukiarviointi

Lahden Musiikkiopisto Oy:lle ja Lahden Musiikkikoulun kannatusyhdistykselle myönnettävät tuet myönnetään yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena. Tuen myöntämisessä noudatetaan komission asetusta (EU) N:o 651/2014, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2014, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisä-markkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti. (Julkaistu EUVL nro L 187, 26.6.2014).

Päijät-Hämeen Urheiluakatemialle, Lahden Kansanopistolle, Lahden Tanssiopistolle, Päijät-Hämeen tutkimusseura ry:lle ja Taito Kymenlaakso ry:lle myönnettävät tuet myönnetään vähämerkityksisenä tukena eli ns. de minimis -tukena. Tuen myöntämisessä noudatetaan komission asetusta (EU) 1407/2013, annettu 24.12.2013, perustamissopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen (EUVL L352, 24.12.2013).

7.3 Lukiokoulutus

7.3.1 Toiminta-ajatus

Lahden kaupungin lukiokoulutus järjestää toisen asteen koulutusta, jonka tavoite on erityisesti monipuolisen jatko-opintokelpoisuuden saavuttaminen, mutta myös kaikkien muiden lukiolain asettamien tavoitteiden täyttäminen (Lukiolaki 629/1998 2 §).

7.3.2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Toimintavuoden aikana jatketaan opetussuunnitelman kehittämistä ja käytäntöjen hiomista. Lukiokoulutuksen prosesseja tarkastellaan uuden laatujärjestelmän käyttöönoton kautta.

Lukiokoulutukseen kohdistuu vuosina 2025 ja 2026 yhteensä 226 000 euron säästövelvoite. Koska tavoitteeseen pääsy edellyttää opintotarjonnan supistamista, on opintotarjonnan karsinta aloitettava jo vuonna 2024. Tällöin saadaan säästöstä kokovuosi-vaikutus vuodelle 2025.

7.3.3 Toimenpiteet 2024

1. Opetussuunnitelman linjauksia tarkennetaan oppiaineryhmissä. Oppiaineryhmien vetäjinä toimivat kehittäjä-opettajat. Lisätään säännöllistä ja suunnitelmallista pedagogista keskustelua oppiaineryhmien sisällä. Teemoina ovat:
  - Erilaiset tavat edistää oppimista
  - Opiskelijoiden työskentelyn kehittäminen
  - Arvioinnin merkitys oppimistapahtumassa
2. Otetaan käyttöön uusi Lahden lukiokoulutuksen laatujärjestelmä, joka on laadittu OPH:n hankkeessa yhdessä kolmen muun kaupungin kanssa.
3. Osallistutaan Lahden JunnuYliopiston toimintaan:
  - Järjestetään 2. opintovuoden opiskelijoille suunnattu ympäristöaiheinen oppimistapahtuma, myrskyn armoilla - tiedetapahtuma
4. Säästötoimena 70 000 € (vuoden 2025 velvoite)
  - 70 000 € opetuksesta = 28 opintojaksoa

8 Osallisuuden ja tiedon vastuualue, Wellamo-opisto

8.1.1 Määräraha- ja tulotaulukko

Wellamo-opisto, sitova toimintakate	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Toimintatuotot	1 327 416	1 270 300	1 276 700	1 276 700	0	1 276 700
Toimintakulut	4 186 800	4 245 000	4 456 800	4 456 800	0	4 456 800
Toimintakate	-2 859 384	-2 974 700	-3 180 100	-3 180 100	0	-3 180 100

8.1.2 Toiminta-ajatus

Wellamo-opisto tarjoaa mahdollisuuden paikalliseen vapaan sivistystyön lain mukaiseen opiskeluun. Opisto järjestää toiminta-alueensa asukkaiden tarpeisiin perustuvaa yleissivistävää koulutusta, joka antaa elämän eri vaiheissa tilaisuuden omaehtoiseen ja monipuoliseen oppimiseen sekä itsensä kehittämiseen eri aineissa. Opisto tarjoaa opetusta taito- ja taideaineissa, musiikissa, teatteri- ja sanataiteessa, kielissä, liikunnassa, tietotekniikassa ja yhteiskunnallisissa aineissa. Wellamo-opistossa on mahdollista opiskella taiteen perusopetuksessa musiikkia, kuvataidetta ja käsityötä yleisen tai laajan oppimäärän mukaisesti riippuen taiteenalaista. Lahdessa toimiva Taide- ja muotoilukoulu Taika kuuluu hallinnollisesti Wellamo-opistoon.

Opisto on mukana toteuttamassa paikallisesti Harrastamisen Suomen mallin mukaista koulujen kerhotoimintaa erillisillä kuntakohtaisilla sopimuksilla.

Opiston toimialueen muodostavat Lahden kaupungin lisäksi, Asikkala, Hollola, Kärkölä, Myrskylä, Orimattila ja Padasjoki.

8.1.3 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Wellamo-opisto noudattaa elinikäisen oppimisen periaatteita ja tukee yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä sekä kykyä toimia yhteisöissä.

1. Tuemme kaupunkilaisten monimuotoisen hyvinvoinnin kehittymistä ja osallisuutta tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua koulutus- ja esitystoimintaan, luennoille ja digineuvontaan.
2. Jatkamme opiston toimintojen palvelumuotoilua asiakaslähtöisesti huomioiden erilaiset kohderyhmät. Eri-tyinen painopiste on kokeilutoimintana järjestettävä toimintakykyä tukeva palvelu yli 75-vuotiaille.
3. Arvioidaan musiikin laajan taiteen perusopetuksen opetustarjonta Lahdessa.
4. Verkkokaupan käyttöönotto.

9 Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus (kirjasto- ja tietopalvelut sekä osallisuus ja hyvinvointipalvelut)

Osallisuuden ja tiedon vastuualueen osallisuus-sitovuustaso sisältää kirjasto- ja tietopalvelujen sekä osallisuuden ja hyvinvoinnin palveluyksiköt. Yksiköiden päätöksenteosta vastaa hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta.

9.1 Osallisuus

9.1.1 Määräraha- ja tulotaulukko

Osallisuus, sitova määräraha ja tuloarvio	TP 2022		TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
	KS+LTA:t	2023				
Osallisuus,						
Toimintatuotot	532 129	562 200	512 500	512 500	0	512 500
Toimintakulut	7 888 054	9 225 000	9 440 300	9 440 300	0	9 440 300
Toimintakate	-7 355 925	-8 662 800	-8 927 800	-8 927 800	0	-8 927 800
Kirjasto- ja tietopalvelut						
Toimintatuotot	512 094	562 200	512 500	512 500	0	512 500
Toimintakulut	6 767 289	7 722 400	7 929 200	7 929 200	0	7 929 200
Toimintakate	-6 255 194	-7 160 200	-7 416 700	-7 416 700	0	-7 416 700
Osallisuus ja hyvinvointi						
Toimintatuotot	20 034	0	0	0	0	0
Toimintakulut	1 120 765	1 502 600	1 511 100	1 511 100	0	1 511 100
Toimintakate	-1 100 731	-1 502 600	-1 511 100	-1 511 100	0	-1 511 100

9.2 Kirjasto- ja tietopalvelut

9.2.1 Toiminta-ajatus

Kirjasto- ja tietopalvelujen toiminta-ajatus

- palvelemme asiakkaitamme tarjoamalla tietoa, elämyksiä ja kohtaamispaikkoja
- tuemme elinikäistä oppimista, henkistä kasvua ja hyvinvointia
- edistämme lukemista, sivistystä ja tietoyhteiskuntataitoja

Kirjastopalvelujen tavoitteina on edistää

1. väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin
2. tiedon saatavuutta ja käyttöä
3. lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa
4. mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen
5. aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta

Yleisen kirjaston tehtävänä on

- tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin
- ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa
- edistää lukemista ja kirjallisuutta
- tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon
- tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan
- edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua

9.2.2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

1. Kirjaston roolin kasvattaminen osallisuuden mahdollistajana ja toiminnan alustana jatkuu. Asukkaiden vuorovaikutuksen ja osallisuuden kokemuksen parantaminen mm. tuomalla kuntalaisille tärkeitä asioita keskusteltavaksi kirjastoihin Erätauko-menetelmää hyödyntäen yhdessä kaupungin muiden toimijoiden kanssa.
2. Osallisuuden ja digitaalisten palveluiden käytön edistäminen tarjoamalla monipuolista mediakasvatusta ja panostamalla osallistavaan viestintään.
3. Kannustetaan asiakkaita käyttämään kirjastotilaa aktiivisesti myös omatoimiaikana. Tuetaan asiakkaiden omatoimista asiointia niin kirjastotiloissa kuin verkkopalveluissa.
4. Tehdään kirjaston monipuolisia palveluja tutummaksi eri asiakas- ja kohderyhmille. Jatketaan kunkin asuinalueen tarpeisiin liittyvää yhteistyötä ja pyritään tavoittamaan myös asiakasryhmiä, jotka eivät vielä asioi kirjastossa.
5. Kirjasto pyrkii vuonna 2024 tukemaan tapahtumillaan kuntalaisten osallisuutta tarjoamalla tapahtumia joissa osallistuja voi olla aktiivisena toimijana.
6. Alueellisen kehittämistehtävän kautta vastaamme kirjastohenkilöstön kirjastolain tavoitteita vastaavasta osaamisesta Päijät-Hämeen, Kanta-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjan alueella.

9.3 Osallisuus ja hyvinvointipalvelut

9.3.1 Toiminta-ajatus

Osallisuus ja hyvinvointipalvelujen tehtävänä on osallisuuden ja hyvinvoinnin toimintakulttuurin kaupunkitasoinen kehittäminen sekä ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön toimintaohjelman mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen yhteistyössä kaupungin toimijoiden, hyvinvointialueen toimijoiden, asukkaiden ja 3. sektorin kanssa. Osallisuus ja hyvinvointipalveluiden kokonaisuudella edistetään kaupungin strategian ja hyvinvointisuunnitelman mukaisen toiminnan toteutumista.

Osallisuus ja hyvinvointipalvelujen tehtäviin kuuluvat: hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadinnan koordinointi, toimeenpano ja toimeenpanon seuranta; kumppanuuspöytien toiminnasta vastaaminen; osallistuvan budjetoinnin toimintamallin kehittäminen ja koordinointi; vanhus- ja vammaisneuvostojen toiminnasta vastaaminen; monitoimikeskus Takataskun toiminnasta vastaaminen yhteistyössä Lahden seurakuntayhtymän kanssa; palveluysikölle kuuluvan järjestö- ja yhdistysyhteistyön koordinointi.

Palveluysikkö vastaa osaltaan hyvinvointialueen kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja yhdyspintatyöskentelystä.

9.3.2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Hyvinvointi

Osallisuus ja hyvinvointipalvelut vastaa kaupunkitasoisen hyvinvointikertomuksen ja hyvinvointisuunnitelman laadinnasta sekä kaupunkitasoisen hyvinvointiryhmän työskentelystä. Kaupunkitasoinen hyvinvointiryhmä seuraa ja dokumentoi Lahden kaupungin hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 sekä ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön toimintaohjelman toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta. Vuonna 2024 laaditaan hyvinvointikertomus vuosilta 2021–2024.

Palveluysikkö tekee yhteistyötä 3. ja 4. sektorin ja yritysten kanssa mm. toimimalla yhteistyökumppanina hankkeissa sekä kohdentamalla jäämistövaroja ja vuosiaavustuksia hyvinvointia ja osallisuutta edistävään toimintaan sekä sosiaalisiin ja kulttuurisiin käyttötarkoituksiin.

Ehkäisevä työ

Osallisuus ja hyvinvointipalveluissa on laadittu yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön toimintaohjelma 2021–2025. Ehkäisevän työn tavoitteena on löytää keinoja lahtelaisten päihteiden käytöstä sekä rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen ja lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseen sekä mielen hyvinvoinnin edistämiseen. Tavoitteena on vahvistaa yhtenäisten ja vaikuttavien toimintamallien mukaista ehkäisevää työtä ja tuoda ehkäisevä työ näkyväksi kaupungin rakenteissa ja viestinnässä sekä vahvistaa ammattilaisten osaamista. Toimintaohjelman mukaisia toimenpiteitä toteutetaan yhteistyössä kaupungin toimijoiden, hyvinvointialueen, viranomaisien, elinkeinotoimijoiden, asukkaiden ja kolmannen sektorin kanssa.

Osallisuus ja vaikuttaminen

Osallisuuden ja hyvinvoinnin palveluysikkö vastaa kumppanuuspöytien toiminnasta, toiminnan kehittämisestä ja arvioinnista. Kumppanuuspöydät voivat mm. antaa lausuntoja omaa aluetta koskevista merkittävistä suunnitelmista, ottaa kantaa palveluiden toimivuuteen ja järjestää paikallisia asukastilaisuuksia ja -tapahtumia. Kumppanuuspöydät osallistetaan kaupungin ja alueellisten hankkeiden yhteiskehittämiseen ja ne voivat määrärahojensa puitteissa tukea yhteistoimintaa ja vireyttä toimialueellaan. Kumppanuuspöytien toinen toimikausi päättyi 31.5.2025. Syyskuussa 2024 kaupunginhallitus päättää kumppanuuspöytien mahdollisesta kolmannesta toimikaudesta vuosille 2025–2027.

Keväällä 2022 kaupunginvaltuusto päätti, että kaupunkitasoinen osallistuvan budjetoinnin (osbu) toimintamalli ja vaiheet otetaan säännölliseksi, joka toinen vuosi toteutettavaksi asukasosallisuuden toimintamuodoksi Lahdessa. Vuonna 2023 toteutettiin ideointi-, arviointi- ja yhteiskehittämisvaiheet. Asukkaat äänestivät ideoista alkukesästä 2023 ja hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta päätti toteutettavista hankkeista elokuussa 2023. Vuosi 2024 on hankkeiden toteuttamisvuosi. Vuonna 2024 arvioidaan ja kehitetään edelleen sähköistä osallistumisalustaa, jotta prosessista saataisiin edelleen sujuvampi niin asukkaiden kuin kaupungin henkilöstön näkökulmasta.

Vuonna 2023 valmistuneen osallisuustyön kaupunkitasoisen arviointitutkimuksen tuloksia hyödynnetään kaupunkitasoisen osallisuustyön kehittämisessä.

Palveluysikkö vastaa ikääntyneen väestön ja vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista koordinoimalla vanhus- ja vammaisneuvostojen toimintaa.

Monitoimikeskus Takatasku on Lahden seurakuntayhtymän ja Lahden kaupungin yhteinen toimintakeskus, palvelutyöpaja. Takataskun toiminta-ajatuksena on työllisyyden edistäminen työ- ja työhönvalmennuksen keinoin sekä syrjäytymisen ehkäisy ja yhteisöllisyyden edistäminen. Takataskussa tarjotaan myös edullisia hyvinvointia ja osallisuutta edistäviä palveluja yksinäisille ja/tai pienituloisille eläkeläisille ja työttömille. Takataskun palvelut tuotetaan työvalmentautuja- ja vapaaehtoistyövoimin.

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen edellyttää kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden tuloksellista edistämistä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä toimivia palveluketjuja kaupungin ja hyvinvointialueen välillä.

Palveluyksikkö osallistuu osaltaan hyvinvointialueelle perustetun yhdyspintaneuvottelukunnan toimintaan. Neuvottelukunnan tehtävänä on edistää hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä yhdyspintatyöhön liittyvää yhteistyötä alueella. Hyvinvointialue kutsuu alueen kunnat ja muut alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevät toimijat kerran vuodessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskeviin neuvotteluihin, joissa sovitaan yhteisistä tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.

Maakunnalliset hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen painopistealueet (mielen hyvinvointi, osallisuus ja yhteisöllisyys, arjen turvallisuus sekä päihteettömyys ja terveelliset elämäntavat) sekä Päijät-Hämeen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ja sitä täydentävät suunnitelmat (alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi, Päijät-Hämeen ehkäisevän työn suunnitelma, Päijät-Hämeen ravitsemuskertomus ja ravitsemusterveyden edistämisen suunnitelma) ohjaavat tehtävää yhteistyötä.

Talouden tasapainottamisohjelma

Talouden tasapainottamisohjelma edellyttää osallisuuden ja hyvinvoinnin palveluyksiköltä toiminnan tehostamista 500 eurolla vuonna 2024. Toimintaa tehostetaan vähentämällä palveluiden ostoja.

9.3.3 Jäämistöt

Osallisuus ja hyvinvointipalvelut kohdentaa jäämistöjä sosiaaliin ja kulttuurisiin käyttötarkoituksiin ja valvoo niiden käyttöä. Jokaisella jäämistöllä on käyttötarkoitus, joka on määritelty hakuvaiheessa hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnassa tai testamentissa.

9.3.4 Veteraaniavustukset

Veteraaniavustukset	KS 2023	KS 2024
Asiakaspalvelujen ostot (sosiaali- ja terveystaloudet)	10 000 €	10 000 €
Avustukset kotitalouksille (hautausavustus)	7800 €	7800 €

9.3.5 Erityiset määrärahavaraukset

Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnan jaettavat avustukset	KS 2023	KS 2024
Lahden ensi- ja turvakoti ry	95 000 €	95 000 €

Valtiontukiarviointi

Tuen saaja ei harjoita taloudellista toimintaa, joten EU:n valtiontukisääntelyä ei sovelleta myönnettävään tukeen. Jos tuen saaja muuten harjoittaa taloudellista toimintaa, on ei-taloudellinen toiminta eriytettävä kirjanpidossa.

10 Liikunnan ja kulttuurin vastuualue

Liikunnan ja kulttuurin vastuualueeseen kuuluvat liikuntapalvelut ja kaupunginmuseo palveluyksiköt, toimintayksikkönä toimiva kulttuuripalvelut sekä taseyksikkönä toimivat Lahden kaupunginorkesteri ja Lahden kaupunginteatteri.

Talousarviossa samaa sitovuustasoa ovat liikunta- ja kulttuuripalvelujen määrärahat sisältäen Lahden konserttitalon sivistyspalvelujen vastuulla olevien tilojen kustannukset. Kaupunginorkesterille ja -teatterille maksettavat avustukset ovat liikunnan ja kulttuurin yhteisissä kustannuksissa. Kansainvälisillä urheilutapahtumilla on oma erillinen sitova määräraha. Lahden kaupunginmuseo nettoyksikkönä ja Lahden kaupunginorkesteri ja Lahden kaupunginteatteri ovat omina sitovuustasoina. Yksiköiden päätöksenteko tapahtuu hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnassa.

Vastuualueella vahvistetaan Lahden elinvoimaa, vetovoimaisuutta ja tunnettavuutta yksiköiden toiminnan kautta, hankkeiden avulla sekä tukemalla lahtelaisia liikunta- ja kulttuuritoimijoita eri tavoin. Liikuntapalvelujen ydintehtävänä on edistää lahtelaisten terveyttä ja hyvinvointia. Vastuualueen keskeisinä tehtävinä ovat vastuualueen prosessien vetovastuu, markkinointi- ja viestintäyhteistyö, liikunta- ja kulttuuri -politiikka, kolmannen sektorin yhteistyö ja avustuspolitiikka sekä kansainvälisyysasiat.

Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmä uudistui vuoden 2022 alusta lukien. Sekä Lahden kaupunginteatteri että kaupunginorkesteri katsottiin olevan toimintansa laadun ja laajuuden perusteella merkittäviä toimijoita, ja ne hyväksyttiin toistaiseksi voimassa olevan valtionosuuden kategoriaan. Samassa yhteydessä kummankin taidelaitoksen valtionosuuteen oikeuttavien henkilötyövuosien määrä kasvoi, teatterissa kolme henkilötyövuotta ja orkesterissa seitsemän. Valtionosuuksien yksikköhinnoinnissa on pienoista kasvua vuodelle 2024.

Visuaalisten taiteiden museo Malva avattiin toukokuussa 2022. Kesäkuussa 2024 peruskorjauksen ja uudistuksen läpikäynyt historiallinen museo avataan, jolloin kaikki Lahden museot ovat täysipainoisesti toiminnassa.

11 Liikunnan ja kulttuurin vastuualue, liikunta ja kulttuuri (kulttuuripalvelut ja liikuntapalvelut)

Liikunnan ja kulttuurin vastuualueen liikunta ja kulttuuri-sitovuustason määrärahat koostuvat kulttuuripalvelujen sekä liikuntapalvelujen määrärahoista.

11.1 Liikunta- ja kulttuuripalvelut sitovuus

11.1.1 Määrärahataulukko

Liikunta ja kulttuuri, sitova määräraha ja tuloarvio	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Toimintatuotot	2 019 401	2 167 000	2 062 800	2 062 800	0	2 062 800
Toimintakulut	31 756 797	32 747 800	34 696 300	34 696 300	0	34 696 300
Toimintakate	-29 737 396	-30 580 800	-32 633 500	-32 633 500	0	-32 633 500
Kulttuuripalvelut	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen		
Toimintatuotot	182 409	159 200	159 400	159 400	0	159 400
Toimintakulut	14 501 930	15 180 200	15 743 800	15 743 800	0	15 743 800
Toimintakate	-14 319 522	-15 021 000	-15 584 400	-15 584 400	0	-15 584 400
Liikuntapalvelut	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen		
Toimintatuotot	1 836 992	2 007 800	1 903 400	1 903 400	0	1 903 400
Toimintakulut	17 254 866	17 567 600	18 952 500	18 952 500	0	18 952 500
Toimintakate	-15 417 874	-15 559 800	-17 049 100	-17 049 100	0	-17 049 100

*kulttuuripalvelujen menot sisältävät avustukset kaupunginorkesterille ja kaupunginteatterille yht. 13,7 milj. euroa

11.1.2 Erityiset määrärahavaraukset

Kaupungin toiminta-avustukset taseyksiköille:	KS 2023	KS 2024
Lahden kaupunginorkesterin toiminta-avustus	5 564 100	5 829 400
Lahden kaupunginteatterin toiminta-avustus	7 466 400	7 842 900
Yhteensä	13 030 500	13 672 300

Lahden kaupunginorkesteri sekä Lahden kaupunginteatteri toimivat taseyksikköinä, joiden tuloslaskelmaan merkitään kaupungin rahoitusosuus toiminta-avustuksena.

11.2 Kulttuuripalvelut

11.2.1 Toiminta-ajatus

Kulttuuripalveluiden tehtävänä on järjestää kulttuuripalveluja lahtelaisille, koordinoida yleistä kulttuuritoimintaa sekä toteuttaa osaltaan kaupungin ja toimialan strategisia tavoitteita. Kulttuuripalvelut tukee lahtelaisia toimijoita kaupungin tavoitteiden mukaisessa, kaupungin elinvoimaa ja viihtyvyyttä lisäävässä kulttuuritoiminnassa. Kulttuuripalvelut hallinnoi erilaisia kulttuuritiloja, jakaa avustuksia kulttuuritoimintaan sekä järjestää erilaisia tapahtumia ja festivaaleja.

Lahden kaupungin kulttuuripalvelut hallinnoi ja koordinoi Lastenkulttuurikeskus Efektin toimintaa. Iitin liittyttyä mukaan vuoden 2023 alusta on Lastenkulttuurikeskus Efekti nyt kymmenen Päijät-Hämeen kunnan alueella toimiva lastenkulttuurikeskus, jonka kautta järjestetään kulttuuritarjontaa alueen päiväkoteihin ja kouluihin. Lastenkulttuurikeskuksen toiminta ulottuu jokaiseen Päijät-Hämeen kuntaan.

11.2.2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Toiminnan keskeisenä sisältönä on lastenkulttuurin edistäminen jo toiminnassa olevien toimintamuotojen (mm. kulttuuriohjelma, lastenkulttuurikeskus Efekti, Lahden Kesänäyttämö) sekä hankkeiden (mm. Taidetestaajat) ja täysin uusien innovaatioiden avulla. Koronapandemian takia suuri osa perinteisestä toiminnasta jouduttiin perumaan, mutta tilalle kehitettiin uusia toimintamuotoja. Osa näistä toimintamudoista on otettu pysyvästi käytäntöön (esim. ulkoilmaesitykset lapsille ympäri vuoden).

Perinteinen festivaali Lahden Lasten Talvikarnevaalit järjestetään tammi-helmikuussa 2024. Kulttuuripalvelujen alaisuudessa toimiva Lahden Nuorisoteatteri toteuttaa vuoden 2024 aikana kolme erillistä produktiota. Lahden Kesänäyttämö toteuttaa yhden musiikkiteatteriproduktion.

Kulttuuripalvelut hallinnoi erilaisia kulttuuritiloja (mm. Pikkuteatteri, Vaahterasali). Vuoden 2024 aikana päivitetään tilojen investointi- ja remontointisuunnitelmat.

11.2.3 Toiminnan painopistealueet

- Tapahtumat ja festivaalit
- Kansainväliset hankkeet (mm. Orkester Norden, Lastenkulttuuria ukrainalaispakolaisille)
- Avustusprosessin kehittäminen yhteistyössä järjestöjen ja kulttuuritoimijoiden kanssa
- Kulttuuritilojen käyttöasteen kasvattaminen erityisenä painopisteenä tilojen kesäaikainen käyttö
- Kulttuuritilojen investointi- ja remontointisuunnitelman päivittäminen

11.2.4 Erityiset määrärahavaraukset

Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnan jaettavat avustukset	2023	2024
Lahden Runomaraton ry	20 000	20 000
Kauno ry	79 000	79 000
Lahden OmaTeatteri ry – teatteri Vanha Juko	57 000	57 000
Päijät-Hämeen elokuvakeskus	28 000	28 000
Lahden Kansainvälinen Urkuviikko ry	47 000	47 000
Lahden kansainvälinen kirjailijakokous ry	28 000	28 000
Nastolan taideyhdistys	10 000	10 000
Lahden Elävä Taide Ry / Pesäkallion kesäteatteri	10 000	10 000
Lahti Big Band / Lahden Jazztori	10 000	10 000
Musiikkiteatteri NYT	10 000	7 000
Suomalainen perheteatteri ry. / SUPER teatteri	7 000	7 000
Yhteensä	306 000	303 000
Kulttuurin vuosiaavustukset järjestöille	50 000	50 000
Kulttuurin projektiavustukset	60 000	63 000
Kulttuurin tunnustuspalkinto ja nuori kulttuurintekijä -palkinto	1 500	1 500
Yhteensä	111 500	114 500
Lahden Musiikkiopisto Oy / Lahden konservatorio vuokra-avustus	185 400	185 400
Yhteensä määrärahavaraus	602 900	602 900

Valtiontukiarviointi

Lahden Runomaraton ry ja Lahden kansainvälinen kirjailijakokous ry eivät harjoita taloudellista toimintaa, joten EU:n valtiontukisääntelyä ei sovelleta myönnettävään tukeen. Jos tuen saaja muuten harjoittaa taloudellista toimintaa, on ei-taloudellinen toiminta eriytettävä kirjanpidossa.

Kauno ry, Lahden Oma Teatteri ry, Päijät-Hämeen elokuvakeskus, Lahden Kansainvälinen Urkuviikko ry, Nastolan taideyhdistys, Lahden Elävä Taide Ry, Lahti Big Band, Musiikkiteatteri NYT, Suomalainen perheteatteri ry myönnettävät tuet myönnetään vähämerkityksisenä tukena eli ns. de minimis -tukena. Tuen myöntämisessä noudatetaan komission asetusta (EU) 1407/2013, annettu 24.12.2013, perustamissopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen (EUVL L352, 24.12.2013).

Lahden Musiikkiopisto Oy:lle myönnettävä tuki myönnetään yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena. Tuen myöntämisessä noudatetaan komission asetusta (EU) N:o 651/2014, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2014, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisä- markkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti. (Julkaistu EUVL nro L 187, 26.6.2014).

11.3 Liikuntapalvelut

11.3.1 Toiminta-ajatus

Liikuntapalvelut-yksikkö huolehtii hallinnassaan olevien liikuntapaikkojen kunnossapidosta ja luo liikunta- ja urheilutoiminnalle edellytyksiä edistääkseen kaupunkilaisten hyvinvointia ja terveyttä sekä ylläpitääkseen Lahden kaupungin aktiivista elämäntapaa mahdollistavaa palvelutarjontaa kaiken ikäisille.

11.3.2 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Keskeiset vuoden 2024 tavoitteet ovat seuraavat:

- Uudistettujen tai uusien tilojen ja liikunta-alueiden mahdollisimman tehokkaan ja tuottavan ympärivuotisen käytön edelleen lisääminen lahtelaisessa seura- ja muussa liikuntatoiminnassa (painopisteenä vuorohinnoittelussa lasten ja nuorten liikuntatoiminta). Tilanvarausjärjestelmän verkkopalveluiden kehittäminen.
- Tärkeimpien liikuntapaikkojen pitäminen oman ammattitaitoisen työvoiman ylläpidon piirissä, tehtäväkuvia ja vastuualueita tarkennetaan henkilöstö- ja palvelurakenteen uusiutuessa. Uusien työntekijöiden rekrytointia helpotetaan oppisopimuskoulutuksen avulla yhteistyössä Vierumäen urheiluoipiston kanssa.
- Investointien aikaansaaman vuokratason korotusten huomioiminen yksikön määrärahojen kokonaisraamissa, jotta vältetään palvelutason heikennykset muissa kohteissa. Liikuntapalvelut-yksikön menoista yli 60 % kohdentuu vuokriin ja sopimuksilla sidottuihin sekä konsernitason päätöksillä tehtyihin vuorojen ostoihin kaupunkikonsernin omistamista eri tiloista.
- Liikuntaneuvonnan palveluketjun jatkokehittäminen yhdessä PHLU:n ja Soten kanssa.
- Liikuntapaikkasuunnitelman valmistuminen ja toimeenpano.
- Liikkumisohjelmatyön käynnistäminen.

11.3.3 Toiminnan painopistealueet

- Liikuntapaikkojen käyttöasteen ja talouden seuraaminen. Varautuminen vuoden 2025 talouden sopeuttamistoimenpiteisiin.
- Tilanvarausjärjestelmän kehitystyö yhdessä Lahti-pisteen kanssa.
- Liikuntahankkeiden toteuttamisen edistäminen (Kisapuiston alue, ulkoliikunta-alueet, Urheilukeskus, uudet koulut/minitoimitalot, tekojäärata) yhteistyössä konsernihallinnon, Tilakeskuksen, konserniyhtiöiden ja kaupunkiympäristön palvelualueen kanssa. Valtion investointitukien hakemisen koordinointi ja vastuu hakuasiakirjoista.
- Palveluverkon/toimipisteverkon pitkän tähtäimen suunnittelun yhdistäminen henkilöstösuunnitteluun, rekrytoinnit yksikössä eläköitymisen korvaamiseksi, liikuntapaikkasuunnitelman mukaisesti.
- Vastuujaon selventäminen ulkoliikuntapaikkojen ja liikunta-alueiden rakennuttamisen ja kunnossapidon osalta kaupunkiympäristön palvelualueen, tilakeskuksen ja liikuntapalveluiden välillä osana perustetun yhteisen johtoryhmän työskentelyä.
- Osallistuminen lasten ja nuorten harrastetakuun toteuttamiseen myös luomalla liikunnan harrastemahdollisuuksien olosuhteita sekä kaupungin henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen oman työn ja hankerahoituksen turvin.
- Liikunta- ja urheilutapahtumien olosuhteiden luominen päivittäistoimintojen rinnalla kutakin tapahtumaa koskevien sopimusten ja päätösten mukaisesti.

11.3.4 Erityiset määrärahavaraukset

Liikuntapalvelujen erityiset määrärahavaraukset	2023	2024
Vuosi-avustukset järjestöille täydennettävillä avustuskriteereillä (n.)	160 000	165 000
Sopimukseen sidotut ostopalvelut Lahden Urheiluhalliyhdistys ry:ltä, harjoitusjäähalli (n.)	750 000	700 000
Urheilu- ja messukeskuksen sopimukseen sidotut vuokrat Spatium Toimitilat Oy:lle (n.)	2 200 000	2 200 000
Harjoitusvuoro-ostot Lahden Jäähalli Oy:ltä (n.)	864 600	864 600
Tilakeskuksen sisäiset vuokrat (n.)	5 400 000	5 800 000

12 Liikunnan ja kulttuurin vastualue, kansainväliset urheilutapahtumat

12.1.1 Määräraha-aulukko

Kansainväliset urheilutapahtumat, sitova toimintakate	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV	KS 2024	KS 2024	KS 2024
			27.11.2023)	alkuperäinen	muutokset	voimassa oleva
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	296 904	905 700	324 800	324 800	0	324 800
Toimintakate	-296 904	-905 700	-324 800	-324 800	0	-324 800

12.1.2 Toiminta-ajatus

Toimintayksikön avulla ylläpidetään ja edistetään Lahden kaupungin asemaa kansainvälisesti tunnustettuna liikunta- ja urheilukaupunkina turvaamalla resurssit niille erikseen tapahtumakohtaisesti sovittaville teknisille toimenpiteille, jotka Lahden kaupunki tekee osuutenaan tapahtumajärjestelyissä. Näin eriytetään kaupungin ylläpitotehtävistä tapahtumille ja liikuntapalvelujen kaupungin asukkaille suunnattu toiminta omiksi toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi.

12.1.3 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Määrärahan avulla toteutetaan tehtyjen erillisten päätösten mukaiset liikunta- ja urheilutapahtumien suorituspaikkoihin liittyvät tekniset sekä tilojen ja alueiden luovuttamiseen kohdennetut toimenpiteet ml. junioritapahtumat.

Määrärahan käyttö tulee priorisoida vain merkityksellisimpien tapahtumien tarpeisiin.

12.1.4 Toiminnan painopistealueet

Vuoden 2024 pääkohteet tukimäärärahan käytölle ovat vuosittaiset toistuvat tapahtumat kuten Salpausselän kisat, Finlandiahihto, Ironman 70.3, Lahti Soccer, Masto Cup ja Easter Tournament, Motonet GP ja Finlandia gravel.

13 Liikunnan ja kulttuurin vastuualue, Kaupunginmuseo

13.1.1 Määräraha-aulukko

Kaupunginmuseo, sitova toimintakate	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Toimintatuotot	1 337 118	1 268 100	1 369 500	1 369 500	0	1 369 500
Toimintakulut	6 710 115	7 732 400	8 300 100	8 300 100	0	8 300 100
Toimintakate	-5 372 996	-6 464 300	-6 930 600	-6 930 600	0	-6 930 600

13.1.2 Toiminnan kuvaus

Kaupunginmuseo on yksi liikunnan ja kulttuurin vastualueen palveluyksiköistä. Kaupunginmuseo huolehtii siitä, että lahtelaista ja päijät-hämäläistä kulttuuriperintöä säilyy tuleville sukupolville. Alueellisena vastuumuseona kaupunginmuseon toimintakenttänä on koko Päijät-Häme. Museo toimii kulttuuriympäristön, kulttuuriperinnön ja visuaalisen taitteen asiantuntijana sekä on mukana viranomaistyötä tekevänä asiantuntijana kaavoituksessa ja rakennushankkeissa arkeologisen ja rakennetun kulttuuriperinnön osalta.

Kaupunginmuseon kokoelmissa on n. 100 000 esinettä, 80 000 julistetta ja 9 000 taideteosta. Kuvakokoelmissa on arviolta puoli miljoonaa erityyppistä kuvaa.

13.1.3 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Kaupunginmuseon toiminta on jaettu neljään yksikköön: yleisöyöyksikkö, näyttely-yksikkö, kokoelmayksikkö sekä tutkimus- ja kulttuuriympäristöyksikkö. Kaupunginmuseon museokohteista koko vuoden avoinna ovat Hiihtomuseo, Radio- ja tv-museo Mastola sekä Lahden visuaalisten taiteiden museo Malva. Kesäkuussa 2024 avataan yleisölle peruskorjauksen ja uudistuksen läpi käynyt Lahden historiallinen museo. Museon kokoelmien säilytys- ja hoitotyön keskuspaikka Sopenkorvessa on teknisen käyttöikänsä päässä ja sen peruskorjaaminen ja/tai kokoelmatilojen kokonais-uudistus on suunnitteilla Tilakeskuksen kanssa.

13.1.4 Toiminnan painopistealueet

Alueellisen vastuumuseon näkökulmasta viranomaistyö arkeologian ja rakennetun kulttuuriympäristön parissa sekä korjausrakentamisen neuvontatyö, alueellinen taidemuseotyö ja paikallismuseotyö ovat vakiinnuttaneet toimintatansa ja työ jatkuu hyvässä yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa toisella suunnitelmakaudella. Alueelliseen työhön kohdistetut resurssit ovat niukat viranomaistyön määrään nähden ja se heikentää toiminnan laatua ja kuormittaa henkilökuntaa.

Lahden Kartanossa sijaitsevan Historiallisen museon peruskorjaus- ja uudistushanke päättyy. Lahden ja alueen 10 000 vuotisesta historiasta kertova perusnäyttely, vaihtuva näyttely ja museotalo kokonaisuudessaan avautuvat yleisölle kesäkuussa 2024. Osallistavan museotyön toimintamuodot liittyvät osaksi Historiallisen museon toimintaa ja näyttelyjä.

Lahden visuaalisten taiteiden museo Malva on vakiinnuttanut asemansa Suomen merkittävien taidemuseoiden kentällä. Työ museon kehittämisessä sekä näyttelyohjelman ylläpidossa kansainvälisestäkin laadukkaana ja vetovoimaisena vaatii runsaasti henkilöstö- ja toimintaresursseja.

Hiihtomuseossa jatkuu Hiihtourheilun hyväksi – Lahden Hiihtoseura 100 vuotta -näyttely, joka juhlistaa myös Salpausselän kisojen satavuotista historiaa. Museon tiloissa toimii lapsille suunniteltu ympäristökasvatusta painottava opetustila Nuoska. Ympäristökasvatustyötä tehdään aktiivisesti Lahden ympäristökasvattajien ja Salpausselkä Geoparkin kanssa. Syksyllä 2024 museossa avautuu uusi vaihtuva näyttely. Vuonna 2023 aloitettu Muistot liikkeeksi senioriyleisötyössä -projekti jatkuu. Hankkeen toimintamallit ja palvelut pyritään saamaan osaksi museon yleisötyötä.

Radio- ja tv-museo Mastolassa jatkuu Retroa ja romua -näyttely. Näyttely kertoo radio- ja tv-alan korjaamokulttuurin muutoksesta, kierrätyksestä ja elektroniikkajätteeseen liittyvistä ilmiöistä. Yhteistyötä Radio- ja tv-museosäätiön kanssa kehitetään. Mastolassa käynnistetään hanke Ylen ja Radiomäen 100-vuotisen historian tiimoilta yhteistyössä Ylen kanssa.

Digitaalisia palveluja kehitetään ja toteutetaan museon strategian mukaisesti kaikilla toiminnan osa-alueilla. Museoiden viestintää kehitetään edelleen. Kokoelmatietojen vuosia kestänyt siirtotyö kokoelmajärjestelmä Collecteen saadaan päätökseen. Collecten kulttuuriympäristötiedon luettelointiosio valmistuu ja otetaan tuotantokäyttöön. Museon hyvinvointi- ja osallisuuspalveluja sekä museo-opetusta kehitetään museon eri toimintalinjoilla.

14 Lahden kaupunginorkesteri

14.1.1 Määräraha- ja tulotaulukko

Kaupunginorkesteri, sitova tilikauden ylijäämä (alijäämä)	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Liikevaihto	327 165	833 200	837 400	857 700	0	857 700
Liiketoiminnan muut tuotot	389 953	19 000	19 000	16 000	0	16 000
Tuet ja avustukset kunnalta	5 415 000	5 620 100	5 829 400	5 829 400	0	5 829 400
Materiaalit ja palvelut	1 119 893	1 077 700	1 177 500	1 143 100	0	1 143 100
Henkilöstökulut	4 130 944	4 307 000	4 351 800	4 369 200	0	4 369 200
Poistot ja arvonalentumiset	58 928	35 000	27 000	33 300	0	33 300
Liiketoiminnan muut kulut	864 891	1 052 600	1 129 500	1 157 500	0	1 157 500
Rahoitustuotot ja -kulut	-32	0	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-42 569	0	0	0	0	0

*negatiivinen tulos kuvaa alijäämäistä tilikauden tulosta

14.1.2 Toiminta-ajatus

Kaupunginorkesteri tarjoaa monipuolisilla konserteillaan erityisesti lahtelaisille elämänlaatua parantavia, henkistä virkistymistä lisääviä elämyksiä. Orkesteri jatkaa kansainvälisesti näkyvää työtään ja näin toimii yhtenä kaupungin merkittävistä vahvuus- ja vetovoimatekijöistä. Orkesterin taiteellisenä johtajana toimii Dalia Stasevska.

14.1.3 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Orkesterin järjestämä toiminta on osa kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa. Toiminnan vaikuttavuutta pyritään lisäämään ohjelmisto- ja taitelijavalinnoilla. Merkittävimmät toimintamuodot ovat sinfonia- ja viihdekonserdit sekä kansainvälistäkin yleisöä tavoittava Sibelius-festivaali. Kotisalina on akustiikastaan kansainvälisesti palkittu Sibelius-talo, mikä mahdollistaa orkesterille laadullisesti tavoitteellisen työskentely-ympäristön.

Lasten ja nuorten parissa tehtävä toiminta on edelleen orkesterin yksi keskeinen painopistealue eri ikäryhmiä tavoittavien monipuolisten toimintamuotojen avulla. Samoin kaupunkilaisia tavoitetaan monipuolisesti muun muassa osallistavien projektien, verkko- ja pienryhmäkonseranttien voimin. Orkesteri jatkaa 2015 aloittamaansa hanketta hiilineutraalin orkesterin saavuttamiseksi LUT-yliopiston kanssa tehdyn yhteistyön pohjalta.

Asiakkaat ovat palanneet konserttisaleihin, mutta ostokäyttäytyminen on muuttunut. Ostopäätökset tehdään lähellä tapahtumaa ja valintaa tehdään aikaisempaa tyypistetympin. Tämä asettaa omat haasteensa talouden toteutumisen ennakoitavuuteen. Tästä huolimatta tavoitteeksi on asetettu saavuttaa koronaa edeltäneiden vuosien yleisömäärä. Ryhmämyynti ei ole vielä palautunut normaalille tasolle, mutta selvää virkistymistä on tapahtunut. Määrätietoisien markkinointityön ansiosta irtolipunmyynnin ja kausikorttimyynnin uskotaan palautuvan lähes normaalitasolle syksyllä 2024.

Orkesterin saama rahoitus kaupungilta vuonna 2024 on 5 829 400 euroa ja se pitää sisällään valtionosuuden noin 1,96 milj. euroa. Valtionavustukseen tuli noin 50 000 euron korotus vuoteen 2023 verrattuna.

Orkesteri pyrkii toimintavuonna 2024 täyttämään orkesterin vapaat muusikkotehtävät henkilöstösuunnitelman mukaisesti. Tällä pyritään saavuttamaan säästöjä sijaiskuluissa ja vähentämään sairauspoissaoloja. Osa tehtävistä on ollut viime vuosina vaihtelevasti täyttämättä ja hoidettu kalliiksi tulevilla sijaisjärjestelyillä.

15 Lahden kaupunginteatteri

15.1.1 Määräraha- ja tulotaulukko

Kaupunginteatteri, sitova tilikauden ylijäämä (alijäämä)	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Liikevaihto	1 080 563	1 890 500	1 887 400	1 887 400	0	1 887 400
Liiketoiminnan muut tuotot	491 431	159 400	160 900	160 900	0	160 900
Tuet ja avustukset kunnalta	7 237 900	7 558 400	7 842 900	7 842 900	0	7 842 900
Materiaalit ja palvelut	1 538 664	1 695 500	1 718 900	1 719 900	0	1 719 900
Henkilöstökulut	4 921 630	5 213 300	5 332 300	5 339 300	0	5 339 300
Poistot ja arvonalentumiset	175 155	181 800	178 400	178 400	0	178 400
Liiketoiminnan muut kulut	2 250 756	2 507 700	2 651 600	2 643 600	0	2 643 600
Rahoitustuotot ja -kulut	-9 664	-10 000	-10 000	-10 000	0	-10 000
Tilikauden yli-/alijäämä	-85 975	0	0	0	0	0

*negatiivinen tulos kuvaa alijäämäistä tulosta

15.1.2 Toiminta-ajatus

Kaupunginteatteri on korkeatasoinen, omaleimainen ja ohjelmistoltaan monipuolinen metropolialueen pohjoinen keskusteatteri ja Lahden keskeinen vetovoimatekijä. Teatteri järjestää teatteriesityksiä omana tuotantonaan ja yhteistuotantoina. Ohjelmistonsa täydentämiseksi teatteri järjestää koti- ja ulkomaisia teatterivierailuja ja muita kulttuuriesityksiä. Lahden kaupunginteatteri on merkittävä esittävän taiteen toimija ja mahdollistaja Suomessa.

15.1.3 Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Jatkossakin ihmisten tarve elävän taiteen kokemiseen säilyy. Katsojaluvut eivät ole kuitenkaan palanneet koronaa edeltävälle tasolle. Ryhmien määrä on vähentynyt ja koko pienentynyt. Asiakkaat ostavat lippuja lähempänä esitystä. Uusien yleisöjen tavoittaminen ja samalla nykyisten katsojien säilyttäminen tulee olemaan merkittävässä roolissa tulevina vuosina. Yleinen taloustilanne näkyy myös asiakkaiden kulutuskäyttäytymisessä. Asiakkaat harkitsevat entistä tarkemmin, mitä esityksiä he tulevat katsomaan. Vuonna 2023 toteutetun asiakaskyselyn mukaan kohtuullisena lipunhintana on pidetty 30 – 50 euroa. Lippujen hinnoittelua jouduttaneen myös tulevaisuudessa pohtimaan. Lippujen hinnoja on kohdennetusti korotettu musikaalia lukuun ottamatta. Liikevaihtotavoitteen toteutuminen yhdessä hintojen nousun kanssa muodostavat tunnistetun riskin teatterin tulostavoitteen toteutumiselle. Suunnitelmavuosille kohdistuviin mahdollisiin säästötavoitteisiin jouduttaneen valmistautumaan jo vuoden 2024 aikana. Teatterin toimintavuosi on eri kuin talousarviovuosi. Ohjelmistopäätöksillä on vaikutusta myös tulevien vuosien tuotantokustannuksiin.

Lahden kaupungin strategian kärkihankkeen Elävä Lahti lähtökohtana on varmistaa elävät ja vetovoimaiset kulttuuripalvelut. Tavoitteena on yleisömäärien kasvaminen vuoden 2023 tasosta. Vuodelle 2024 on asetettu katsojatavoitteeksi 71.000 katsojaa. Vuoden 2023 alustavan tiedon mukaan katsojamäärä jäi noin 60.000 katsojaan. Teatteri käynnistää tammikuussa 2024 koko henkilöstöä koskevan työskentelyn mm. teatterin arvojen, vision ja mission määrittämiseksi. Työskentelyn tavoitteena on uudistaa teatterin brändi ja tavoitella sillä parempaa katsojavirtaa ja lisätä houkuttelevuutta teatterialan sisällä. Myönteisellä näkyvyydellä pyritään mm. varmistamaan jatkossakin alan osaajien saaminen teatteriin töihin.

Teatteri on edelleen mukana Lahdessa jo 15 vuotta toteutetussa perusopetuksen kulttuurikasvatusohjelmassa, jonka kautta Lahden kaikki kolmasluokkalaiset pääsevät katsomaan teatteriesityksen ja osallistumaan siihen liittyvään työpajaan. Teatteri on mukana myös Lahden kaupungin hyvinvointisuunnitelmassa, jonka avulla ylläpidetään ja parannetaan lahtelaisten hyvinvointia edellytyksiä. Kärkihankkeen Hiilineutraali Lahti tavoitteiden mukaisesti kiinnitetään huomiota kierrätykseen ja materiaalivalintoihin. Kalustoa uusittaessa kiinnitetään huomiota energiatehokkaampiin valintoihin. Teatterin tuotantoprosessin kehittämistä jatketaan ja kiinnitetään huomiota henkilöstön työhyvinvointiin. Koulutus- ja kehittämissuunnitelmalla pyritään varmistamaan henkilöstön osaamisen kehittäminen ja henkilöstösuunnittelulla varautuminen tuleviin henkilöstötarpeisiin. Teatterin peruskorjauksen käynnissä olevassa hankesuunnittelussa pyritään varmistamaan teatteritalon toiminnallisuuden päivittäminen vastaamaan tämän päivän tarpeita ja säilyttä-

mään teatteritalon arvo toiminnallisena kokonaisuutena ja kokonaistaideteoksena. Teatteri on mukana Kudos-hankkeessa kehittämässä kulttuurialan digitalisaatiota. Tavoitteena on olla luomassa virtuaalista tuotantoalustaa teattereiden käyttöön.

16 Käyttösuunnitelman liitetiedot

LIITE 1. Osamäärärahat yksiköittäin

Osamäärärahat (määrärahat ja tuloarviot) jaetaan käyttösuunnitelmassa kustannuspaikkatasoille sitovuustasojen sisällä. Osamäärärahoja voidaan käyttösuunnitelmuuden aikana siirtää ilman toimielinkäsittelyä kustannuspaikkojen välillä niin, että muutos ei vaikuta sitovuustason määrärahoihin.

Sivistyksen palvelualue yhteensä

SIVISTYKSEN PALVELUALUE SIS. ORKESTERI JA TEATTERI			KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
	TP 2022						
Toimintatuotot	35 430 502	33 999 000	34 686 200	34 703 500	0	34 703 500	
Toimintakulut	287 632 640	305 005 000	316 705 300	316 716 300	0	316 716 300	
TOIMINTAKATE (sis. taseyksiköt)	-252 202 138	-271 006 000	-282 019 100	-282 012 800	0	-282 012 800	
SIVISTYKSEN PALVELUALUE ilman taseyksiköitä			KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
	TP 2022						
Toimintatuotot	20 488 490	17 918 400	18 109 200	18 109 200	0	18 109 200	
Toimintakulut	272 805 863	289 151 200	300 343 700	300 343 700	0	300 343 700	
TOIMINTAKATE (ilman taseyksiköitä)	-252 317 373	-271 232 800	-282 234 500	-282 234 500	0	-282 234 500	
Sivistyslautakunnan osuus			KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
	TP 2022						
Toimintatuotot	16 599 842	13 921 100	14 164 400	14 164 400	0	14 164 400	
Toimintakulut	226 154 545	238 540 300	247 582 200	247 582 200	0	247 582 200	
TOIMINTAKATE	-209 554 703	-224 619 200	-233 417 800	-233 417 800	0	-233 417 800	
Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnan osuus			KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
	TP 2022						
Toimintatuotot	18 830 660	20 077 900	20 521 800	20 539 100	0	20 539 100	
Toimintakulut	61 478 095	66 464 700	69 123 100	69 134 100	0	69 134 100	
TOIMINTAKATE (sis. taseyksiköt)	-42 647 435	-46 386 800	-48 601 300	-48 595 000	0	-48 595 000	

SIVISTYKSEN PALVELUALUE (ilman taseyksiköitä)			KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
	TP 2022						
Myyntituotot	5 089 221	4 924 700	4 937 800	5 051 400	0	5 051 400	
Maksutuotot	6 247 992	5 302 800	5 065 300	5 054 700	0	5 054 700	
Tuet ja avustukset	7 767 149	6 476 700	6 794 500	6 658 100	0	6 658 100	
Vuokratuotot	1 127 776	978 500	1 107 400	1 174 800	0	1 174 800	
Muut toimintatuotot	256 351	235 700	204 200	170 200	0	170 200	
TOIMINTATUOTOT	20 488 490	17 918 400	18 109 200	18 109 200	0	18 109 200	
Henkilöstökulut	127 018 753	131 550 600	132 366 500	132 499 100	0	132 499 100	
Palvelujen ostot	58 207 378	61 888 100	66 812 700	66 132 300	0	66 132 300	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	6 364 834	7 282 000	7 715 600	7 771 900	0	7 771 900	
Avustukset	22 564 556	23 107 900	23 735 400	23 600 200	0	23 600 200	
Muut toimintakulut	58 650 341	65 322 600	69 713 500	70 340 200	0	70 340 200	
TOIMINTAKULUT	272 805 863	289 151 200	300 343 700	300 343 700	0	300 343 700	
TOIMINTAKATE	-252 317 373	-271 232 800	-282 234 500	-282 234 500	0	-282 234 500	

Tuloslaskelmat sitovuustasoittain ja palveluyksiköittäin

Palvelualueen yhteiskustannukset –sitovuustaso

PALVELUALUEEN YHTEISKUSTANNUKSET (sitova toimintakate)	TP 2022 KS+LTA:t 2023	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV	KS 2024	KS 2024	KS 2024
			27.11.2023)	alkuperäinen	muutokset	voimassa oleva
Myyntituotot	101 808	100 000	100 500	100 500	0	100 500
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	5 303 161	4 443 500	4 443 500	4 443 500	0	4 443 500
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	20 110	0	0	0	0	0
TOIMINTATUOTOT	5 425 079	4 543 500	4 544 000	4 544 000	0	4 544 000
Henkilöstökulut	4 998 207	4 689 400	4 726 900	4 713 100	0	4 713 100
Palvelujen ostot	880 751	571 700	799 900	805 500	0	805 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	52 425	31 000	26 000	26 500	0	26 500
Avustukset	19 089	10 000	10 000	10 000	0	10 000
Muut toimintakulut	142 305	252 600	371 700	379 400	0	379 400
TOIMINTAKULUT	6 092 777	5 554 700	5 934 500	5 934 500	0	5 934 500
TOIMINTAKATE	-667 698	-1 011 200	-1 390 500	-1 390 500	0	-1 390 500

Lasten ja nuorten kasvu – sitovuustaso

LASTEN JA NUORTEN KASVU (sitova määräraha ja tuloarvio)	TP 2022 KS+LTA:t 2023	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV	KS 2024	KS 2024	KS 2024
			27.11.2023)	alkuperäinen	muutokset	voimassa oleva
Myyntituotot	4 386 672	4 151 500	4 186 500	4 309 400	0	4 309 400
Maksutuotot	3 273 316	2 288 800	2 011 400	2 058 400	0	2 058 400
Tuet ja avustukset	1 846 397	1 576 000	1 851 200	1 714 800	0	1 714 800
Vuokratuotot	304 292	32 000	217 000	217 500	0	217 500
Muut toimintatuotot	3 629	4 000	44 000	10 000	0	10 000
TOIMINTATUOTOT	9 814 306	8 052 300	8 310 100	8 310 100	0	8 310 100
Henkilöstökulut	99 131 137	101 934 800	102 887 700	103 050 200	0	103 050 200
Palvelujen ostot	49 750 194	53 576 200	57 190 500	56 527 700	0	56 527 700
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 795 383	3 235 300	3 447 900	3 417 700	0	3 417 700
Avustukset	8 031 541	8 040 100	8 150 800	8 005 400	0	8 005 400
Muut toimintakulut	37 231 838	42 136 400	44 631 600	45 307 500	0	45 307 500
TOIMINTAKULUT	196 940 092	208 922 800	216 308 500	216 308 500	0	216 308 500
TOIMINTAKATE	-187 125 787	-200 870 500	-207 998 400	-207 998 400	0	-207 998 400

LASTEN JA NUORTEN KASVU (yhteiskustannukset)	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	31 747	7 100	7 500	0	0	0
Maksutuotot	70 900	73 000	73 000	80 000	0	80 000
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	990	1 000	1 000	1 500	0	1 500
Muut toimintatuotot	50	0	0	0	0	0
TOIMINTATUOTOT	103 688	81 100	81 500	81 500	0	81 500
Henkilöstökulut	3 523 505	1 638 100	1 843 400	1 383 500	0	1 383 500
Palvelujen ostot	274 150	186 400	251 500	222 400	0	222 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	7 918	3 300	3 400	3 300	0	3 300
Avustukset	995 994	1 016 000	1 010 000	964 600	0	964 600
Muut toimintakulut	75 559	36 500	18 500	18 800	0	18 800
TOIMINTAKULUT	4 877 126	2 880 300	3 126 800	2 592 600	0	2 592 600
TOIMINTAKATE	-4 773 439	-2 799 200	-3 045 300	-2 511 100	0	-2 511 100

VARHAISKASVATUSPALVELUT	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	8 649	2 500	2 500	2 500	0	2 500
Maksutuotot	3 202 416	2 215 800	1 938 400	1 978 400	0	1 978 400
Tuet ja avustukset	257 632	150 000	150 000	150 000	0	150 000
Vuokratuotot	592	1 000	1 000	1 000	0	1 000
Muut toimintatuotot	97	0	40 000	0	0	0
TOIMINTATUOTOT	3 469 386	2 369 300	2 131 900	2 131 900	0	2 131 900
Henkilöstökulut	35 953 282	38 762 600	38 499 900	38 596 700	0	38 596 700
Palvelujen ostot*	21 995 172	24 508 700	25 818 400	25 767 300	0	25 767 300
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	348 139	459 900	467 700	517 900	0	517 900
Avustukset	6 718 486	6 683 300	6 700 000	6 600 000	0	6 600 000
Muut toimintakulut	9 112 290	10 371 800	11 361 500	11 365 600	0	11 365 600
TOIMINTAKULUT	74 127 369	80 786 300	82 847 500	82 847 500	0	82 847 500
TOIMINTAKATE	-70 657 983	-78 417 000	-80 715 600	-80 715 600	0	-80 715 600

PERUSOPETUS	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	4 256 631	4 018 600	4 018 600	4 159 000	0	4 159 000
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	1 025 659	826 000	1 161 100	1 024 700	0	1 024 700
Vuokratuotot	302 710	30 000	215 000	215 000	0	215 000
Muut toimintatuotot	2 307	4 000	4 000	0	0	0
TOIMINTATUOTOT	5 587 307	4 878 600	5 398 700	5 398 700	0	5 398 700
Henkilöstökulut	55 703 216	57 411 900	58 205 300	58 645 100	0	58 645 100
Palvelujen ostot	27 040 248	28 145 300	30 176 600	29 734 500	0	29 734 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 122 092	2 409 500	2 572 000	2 439 800	0	2 439 800
Avustukset	240 060	260 800	360 800	360 800	0	360 800
Muut toimintakulut	26 904 829	30 270 900	31 714 900	32 383 600	0	32 383 600
TOIMINTAKULUT	112 010 446	118 498 400	123 029 600	123 563 800	0	123 563 800
TOIMINTAKATE	-106 423 139	-113 619 800	-117 630 900	-118 165 100	0	-118 165 100

NUORISOPALVELUT	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	89 644	123 300	157 900	147 900	0	147 900
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	563 106	600 000	540 100	540 100	0	540 100
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	1 175	0	0	10 000	0	10 000
TOIMINTATUOTOT	653 925	723 300	698 000	698 000	0	698 000
Henkilöstökulut	3 951 134	4 122 200	4 339 100	4 424 900	0	4 424 900
Palvelujen ostot	440 624	735 800	944 000	803 500	0	803 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	317 235	362 600	404 800	456 700	0	456 700
Avustukset	77 000	80 000	80 000	80 000	0	80 000
Muut toimintakulut	1 139 159	1 457 200	1 536 700	1 539 500	0	1 539 500
TOIMINTAKULUT	5 925 151	6 757 800	7 304 600	7 304 600	0	7 304 600
TOIMINTAKATE	-5 271 226	-6 034 500	-6 606 600	-6 606 600	0	-6 606 600

Osaaminen – sitovuustaso

OSAAMINEN (sitova määräraha ja tuloarvio)	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV) 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	0	5 100	20 000	20 000	0	20 000
Maksutuotot	0	1 500	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	14 344	10 000	10 000	10 000	0	10 000
Vuokratuotot	14 480	5 100	2 500	2 500	0	2 500
Muut toimintatuotot	4 217	33 300	1 100	1 100	0	1 100
TOIMINTATUOTOT	33 041	55 000	33 600	33 600	0	33 600
Henkilöstökulut	10 019 459	10 942 900	10 464 900	10 417 300	0	10 417 300
Palvelujen ostot	1 911 019	1 564 200	2 325 000	2 314 100	0	2 314 100
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	736 177	975 000	1 064 100	1 126 200	0	1 126 200
Avustukset	736 410	765 000	765 000	765 000	0	765 000
Muut toimintakulut	5 531 810	5 570 700	6 263 400	6 259 800	0	6 259 800
TOIMINTAKULUT	18 934 876	19 817 800	20 882 400	20 882 400	0	20 882 400
TOIMINTAKATE	-18 901 835	-19 762 800	-20 848 800	-20 848 800	0	-20 848 800

OSAAMINEN YHTEISET	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV) 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0	0
Henkilöstökulut	0	0	0	0	0	0
Palvelujen ostot	0	0	0	0	0	0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	0	0	0
Avustukset	735 000	765 000	765 000	765 000	0	765 000
Muut toimintakulut	0	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	735 000	765 000	765 000	765 000	0	765 000
TOIMINTAKATE	-735 000	-765 000	-765 000	-765 000	0	-765 000

LUKIOKOULUTUS	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV) 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	0	5 100	20 000	20 000	0	20 000
Maksutuotot	0	1 500	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	14 344	10 000	10 000	10 000	0	10 000
Vuokratuotot	14 480	5 100	2 500	2 500	0	2 500
Muut toimintatuotot	4 217	33 300	1 100	1 100	0	1 100
TOIMINTATUOTOT	33 041	55 000	33 600	33 600	0	33 600
Henkilöstökulut	10 019 459	10 942 900	10 464 900	10 417 300	0	10 417 300
Palvelujen ostot	1 911 019	1 564 200	2 325 000	2 314 100	0	2 314 100
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	736 177	975 000	1 064 100	1 126 200	0	1 126 200
Avustukset	1 410	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	5 531 810	5 570 700	6 263 400	6 259 800	0	6 259 800
TOIMINTAKULUT	18 199 876	19 052 800	20 117 400	20 117 400	0	20 117 400
TOIMINTAKATE	-18 166 835	-18 997 800	-20 083 800	-20 083 800	0	-20 083 800

Wellamo-opisto – sitovuustaso

WELLAMO-OPISTO (sitova toimintakate)	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV) 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	265 661	258 300	258 500	258 500	0	258 500
Maksutuotot	1 043 162	1 011 000	1 017 400	1 017 400	0	1 017 400
Tuet ja avustukset	17 287	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	225	1 000	800	800	0	800
Muut toimintatuotot	1 081	0	0	0	0	0
TOIMINTATUOTOT	1 327 416	1 270 300	1 276 700	1 276 700	0	1 276 700
Henkilöstökulut	3 141 912	3 052 100	3 176 200	3 214 800	0	3 214 800
Palvelujen ostot	418 995	519 300	548 700	507 000	0	507 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	50 430	90 500	87 100	90 200	0	90 200
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	575 464	583 100	644 800	644 800	0	644 800
TOIMINTAKULUT	4 186 800	4 245 000	4 456 800	4 456 800	0	4 456 800
TOIMINTAKATE	-2 859 384	-2 974 700	-3 180 100	-3 180 100	0	-3 180 100

Osallisuus – sitovuustaso

OSALLISUUS (sitova määräraha ja tuloarvio)	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	100 594	66 600	55 000	55 000	0	55 000
Maksutuotot	2 533	6 100	2 500	2 500	0	2 500
Tuet ja avustukset	306 326	330 400	336 000	336 000	0	336 000
Vuokratuotot	19 425	45 200	19 000	19 000	0	19 000
Muut toimintatuotot	103 250	113 900	100 000	100 000	0	100 000
TOIMINTATUOTOT	532 129	562 200	512 500	512 500	0	512 500
Henkilöstökulut	4 074 245	4 346 000	4 496 900	4 526 800	0	4 526 800
Palvelujen ostot	918 431	1 307 800	1 286 500	1 329 800	0	1 329 800
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	762 552	970 000	936 100	944 200	0	944 200
Avustukset	349 609	347 800	347 800	347 800	0	347 800
Muut toimintakulut	1 783 217	2 253 400	2 373 000	2 291 700	0	2 291 700
TOIMINTAKULUT	7 888 054	9 225 000	9 440 300	9 440 300	0	9 440 300
TOIMINTAKATE	-7 355 925	-8 662 800	-8 927 800	-8 927 800	0	-8 927 800

KIRJASTO- JA TIETOPALVELUT	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	100 594	66 600	55 000	55 000	0	55 000
Maksutuotot	2 533	6 100	2 500	2 500	0	2 500
Tuet ja avustukset	286 326	330 400	336 000	336 000	0	336 000
Vuokratuotot	19 425	45 200	19 000	19 000	0	19 000
Muut toimintatuotot	103 216	113 900	100 000	100 000	0	100 000
TOIMINTATUOTOT	512 094	562 200	512 500	512 500	0	512 500
Henkilöstökulut	3 581 178	3 786 400	3 913 700	3 938 400	0	3 938 400
Palvelujen ostot	807 886	1 057 100	1 027 800	1 007 700	0	1 007 700
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	737 773	901 700	876 800	876 800	0	876 800
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	1 640 451	1 977 200	2 110 900	2 106 300	0	2 106 300
TOIMINTAKULUT	6 767 289	7 722 400	7 929 200	7 929 200	0	7 929 200
TOIMINTAKATE	-6 255 194	-7 160 200	-7 416 700	-7 416 700	0	-7 416 700

OSALLISUUS JA HYVINVOINTI	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	20 000	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	34	0	0	0	0	0
TOIMINTATUOTOT	20 034	0	0	0	0	0
Henkilöstökulut	493 067	559 600	583 200	588 400	0	588 400
Palvelujen ostot	110 545	250 700	258 700	322 100	0	322 100
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	24 779	68 300	59 300	67 400	0	67 400
Avustukset	349 609	347 800	347 800	347 800	0	347 800
Muut toimintakulut	142 766	276 200	262 100	185 400	0	185 400
TOIMINTAKULUT	1 120 765	1 502 600	1 511 100	1 511 100	0	1 511 100
TOIMINTAKATE	-1 100 731	-1 502 600	-1 511 100	-1 511 100	0	-1 511 100

Liikunnan ja kulttuurin vastuualue -sitovuustaso

LIIKUNTA JA KULTTUURI (sitova määräraha ja tuloarvio)	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV) 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	21 929	96 400	11 300	2 000	0	2 000
Maksutuotot	1 053 782	1 040 900	1 074 600	1 017 000	0	1 017 000
Tuet ja avustukset	128 436	116 800	116 800	116 800	0	116 800
Vuokratuotot	784 082	879 100	852 000	918 900	0	918 900
Muut toimintatuotot	31 171	33 800	8 100	8 100	0	8 100
TOIMINTATUOTOT	2 019 401	2 167 000	2 062 800	2 062 800	0	2 062 800
Henkilöstökulut	3 107 868	3 488 100	3 434 800	3 422 700	0	3 422 700
Palvelujen ostot	2 687 598	2 485 800	3 105 700	3 089 700	0	3 089 700
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 554 090	1 618 900	1 791 200	1 782 900	0	1 782 900
Avustukset	13 424 857	13 945 000	14 461 800	14 472 000	0	14 472 000
Muut toimintakulut	10 982 383	11 210 000	11 902 800	11 929 000	0	11 929 000
TOIMINTAKULUT	31 756 797	32 747 800	34 696 300	34 696 300	0	34 696 300
TOIMINTAKATE	-29 737 396	-30 580 800	-32 633 500	-32 633 500	0	-32 633 500

KULTTUURIPALVELUT	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV) 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	0	11 200	11 300	2 000	0	2 000
Maksutuotot	8 703	10 300	10 400	16 300	0	16 300
Tuet ja avustukset	126 617	116 800	116 800	116 800	0	116 800
Vuokratuotot	32 688	20 900	20 900	24 300	0	24 300
Muut toimintatuotot	14 400	0	0	0	0	0
TOIMINTATUOTOT	182 409	159 200	159 400	159 400	0	159 400
Henkilöstökulut	272 341	250 500	260 500	259 900	0	259 900
Palvelujen ostot	242 949	319 300	329 600	335 100	0	335 100
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	74 093	65 500	67 500	70 600	0	70 600
Avustukset	13 248 700	13 780 500	14 292 400	14 302 600	0	14 302 600
Muut toimintakulut	663 847	764 400	793 800	775 600	0	775 600
TOIMINTAKULUT	14 501 930	15 180 200	15 743 800	15 743 800	0	15 743 800
TOIMINTAKATE	-14 319 522	-15 021 000	-15 584 400	-15 584 400	0	-15 584 400

LIIKUNTAPALVELUT	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV) 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	21 929	85 200	0	0	0	0
Maksutuotot	1 045 079	1 030 600	1 064 200	1 000 700	0	1 000 700
Tuet ja avustukset	1 819	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	751 394	858 200	831 100	894 600	0	894 600
Muut toimintatuotot	16 771	33 800	8 100	8 100	0	8 100
TOIMINTATUOTOT	1 836 992	2 007 800	1 903 400	1 903 400	0	1 903 400
Henkilöstökulut	2 835 527	3 237 600	3 174 300	3 162 800	0	3 162 800
Palvelujen ostot	2 444 649	2 166 500	2 776 100	2 754 600	0	2 754 600
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 479 997	1 553 400	1 723 700	1 712 300	0	1 712 300
Avustukset	176 157	164 500	169 400	169 400	0	169 400
Muut toimintakulut	10 318 536	10 445 600	11 109 000	11 153 400	0	11 153 400
TOIMINTAKULUT	17 254 866	17 567 600	18 952 500	18 952 500	0	18 952 500
TOIMINTAKATE	-15 417 874	-15 559 800	-17 049 100	-17 049 100	0	-17 049 100

Lahden kaupunginmuseo –sitovuustaso

KAUPUNGINMUSEO (sitova toimintakate)	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	212 556	246 800	306 000	306 000	0	306 000
Maksutuotot	875 199	954 500	959 400	959 400	0	959 400
Tuet ja avustukset	151 197	0	37 000	37 000	0	37 000
Vuokratuotot	5 273	16 100	16 100	16 100	0	16 100
Muut toimintatuotot	92 894	50 700	51 000	51 000	0	51 000
TOIMINTATUOTOT	1 337 118	1 268 100	1 369 500	1 369 500	0	1 369 500
Henkilöstökulut	2 546 526	3 097 300	3 179 100	3 154 200	0	3 154 200
Palvelujen ostot	1 512 052	1 247 100	1 479 300	1 481 400	0	1 481 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	408 778	353 200	360 700	381 700	0	381 700
Avustukset	50	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	2 242 709	3 034 800	3 281 000	3 282 800	0	3 282 800
TOIMINTAKULUT	6 710 115	7 732 400	8 300 100	8 300 100	0	8 300 100
TOIMINTAKATE	-5 372 996	-6 464 300	-6 930 600	-6 930 600	0	-6 930 600

KV urheilutapahtumat –sitovuustaso

KV URHEILUTAPAHTUMAT (sitova toimintakate)	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0	0
Henkilöstökulut	0	0	0	0	0	0
Palvelujen ostot	128 289	616 000	77 100	77 100	0	77 100
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4 999	8 100	2 500	2 500	0	2 500
Avustukset	3 000	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	160 616	281 600	245 200	245 200	0	245 200
TOIMINTAKULUT	296 904	905 700	324 800	324 800	0	324 800
TOIMINTAKATE	-296 904	-905 700	-324 800	-324 800	0	-324 800

Lahden kaupunginorkesteri –sitovuustaso

KAUPUNGINORKESTERI (sitova ylijäämä / alijäämä)	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	voimassa oleva
LIKEVAIHTO	327 165	833 200	837 400	857 700	0	857 700
Liiketoiminnan muut tuotot	389 953	19 000	19 000	16 000	0	16 000
Tuet ja avustukset kunnalta	5 415 000	5 620 100	5 829 400	5 829 400	0	5 829 400
Materiaalit ja palvelut	1 119 893	1 077 700	1 177 500	1 143 100	0	1 143 100
Henkilöstökulut	4 130 944	4 307 000	4 351 800	4 369 200	0	4 369 200
Poistot ja arvonalentumiset	58 928	35 000	27 000	33 300	0	33 300
Liiketoiminnan muut kulut	864 891	1 052 600	1 129 500	1 157 500	0	1 157 500
LIIKE YLI-/ALIJÄÄMÄ	-42 537	0	0	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	-32	0	0	0	0	0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-42 569	0	0	0	0	0

*positiivinen tilikauden tulos on ylijäämäinen ja miinusmerkkinen alijäämäinen

Lahden kaupunginteatteri –sitovuustaso

KAUPUNGINTEATTERI (sitova ylijäämä / alijäämä)	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024 (KV 27.11.2023)	KS 2024 alkuperäinen	KS 2024 muutokset	KS 2024 voimassa oleva
LIKEVAIHTO	1 080 563	1 890 500	1 887 400	1 887 400	0	1 887 400
Liiketoiminnan muut tuotot	491 431	159 400	160 900	160 900	0	160 900
Tuet ja avustukset kunnalta	7 237 900	7 558 400	7 842 900	7 842 900	0	7 842 900
Materiaalit ja palvelut	1 538 664	1 695 500	1 718 900	1 719 900	0	1 719 900
Henkilöstökulut	4 921 630	5 213 300	5 332 300	5 339 300	0	5 339 300
Poistot ja arvonalentumiset	175 155	181 800	178 400	178 400	0	178 400
Liiketoiminnan muut kulut	2 250 756	2 507 700	2 651 600	2 643 600	0	2 643 600
LIIKE YLI-/ALIJÄÄMÄ	-76 311	10 000	10 000	10 000	0	10 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-9 664	-10 000	-10 000	-10 000	0	-10 000
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-85 975	0	0	0	0	0

* positiivinen tilikauden tulos on ylijäämäinen ja miinusmerkkinen alijäämäinen

LIITE 2. Laskentatunnisteet ja tositteiden hyväksyjät

Palvelualueen kokonaisuus

Käyttösuunnitelmassa päätetään palvelualueen yksiköiden tositteiden hyväksyjät nimiketasolla. Palveluyksiköiden johtajilla on tarvittaessa oikeus hyväksyä kaikki yksikköään koskevat tulo- ja menotositteet. Sivistysjohtajalla on tarvittaessa oikeus hyväksyä palvelualueen yksiköiden tulo- tai menotosite varsinaisen hyväksyjän ja varahyväksyjän poissa ollessa. Käyttösuunnitelmassa päätetyistä hyväksymisoikeuksien muutoksista päätetään erikseen vuoden aikana tai ne ovat voimassa viimeistään seuraavan vuoden käyttösuunnitelman hyväksymiseen asti.

Sivistyksen palvelualue					
-					
-	Koko sivistyksen palveluuetta koskien				
-	Kaikki palvelualueen tulo- ja menotositteet			Sivistysjohtaja	Lasten ja nuorten kasvu -vastualueen vastuualuejohtaja
-	Tilitoimiston kirjanpitoviennit/muistiot	Provincia Oy:n laatimat kaupungin kirjanpitoviennit ja muistiot koskevat muistiot		Controller	Controller
-	Sisäiset tositteet	Oman vastuuyksikön osalta kaupungin sisäiset tositteet		Taloussihteeri	Taloussihteeri
-	Vastuualuejohtajien ja muiden sivistysjohtajan välittömien alaisten tehtävään liittyvät laskut			Sivistysjohtaja	Sivistysjohtajan sijainen

Tulosyksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

Palvelualueen yhteiskustannukset				
Palvelualueen yhteiskustannukset				
-	Koko palvelualueen yhteiskustannukset			
-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet			Sivistysjohtaja Lasten ja nuorten kasvu -vastuualueen vastuu- aluejohtaja
-	Investointeihin liittyvät kirjaukset			Sivistysjohtaja Lasten ja nuorten kasvu -vastuualueen vastuu- aluejohtaja
-	Sivistysjohtajan tehtävään liittyvät laskut			Kaupunginjohtaja Kaupunginjohtajan sijainen
10105001	Palv.alueen yht.kustannukset			
	101050010	Palvelualueen yhteiskustannukset		Sivistysjohtaja Lasten ja nuorten kasvu -vastuualueen vastuu- aluejohtaja
	101050010	Palvelualueen yhteiskustannukset	Kuntien yhteistyön kehittäminen - hankkeen laskut	Kehittämispäällikkö Sivistysjohtaja
	101050010	Palvelualueen yhteiskustannukset	Sivistyksen yhteislaskut	Controller Controller
	101050011	Sivistyslautakunta		Sivistysjohtaja Lasten ja nuorten kasvu -vastuualueen vastuu- aluejohtaja
	101050014	Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta		Sivistysjohtaja Lasten ja nuorten kasvu -vastuualueen vastuu- aluejohtaja
10105002	Perusopetuksen projektit			
	101050020	Perusopetuksen projektit		Kehittämishankkeen tai palvelu- /toimintayksikön vastuhenkilö Em. henkilön sijainen
10105003	Varhaiskasvatuksen projektit			

Tulosityksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

	101050030	Varhaiskasvatuksen projektit		Kehittämishankkeen tai palvelu-/toimintayksikön vastuuhenkilö	Em. henkilön sijainen
10105004	Nuorisopalvelujen projektit				
	101050040	Nuorisopalvelujen projektit		Kehittämishankkeen tai palvelu-/toimintayksikön vastuuhenkilö	Em. henkilön sijainen
10105005	Lukioiden projektit				
	101050050	Lukioiden projektit		Kehittämishankkeen tai palvelu-/toimintayksikön vastuuhenkilö	Em. henkilön sijainen
10105006	Kulttuuripalveluiden projektit				
	101050060	Kulttuuripalveluiden projektit		Kehittämishankkeen tai palvelu-/toimintayksikön vastuuhenkilö	Em. henkilön sijainen
10105007	Liikuntapalvelujen projektit				
	101050070	Liikuntapalvelujen projektit		Kehittämishankkeen tai palvelu-/toimintayksikön vastuuhenkilö	Em. henkilön sijainen
10105008	Kirjaston projektit				
	101050080	Kirjaston projektit		Kehittämishankkeen tai palvelu-/toimintayksikön vastuuhenkilö	Em. henkilön sijainen
10105009	Oshyn projektit				
	101050090	Oshyn projektit		Kehittämishankkeen tai palvelu-/toimintayksikön vastuuhenkilö	Em. henkilön sijainen
10105070	Museon projektit				
	101050700	Museon projektit		Kehittämishankkeen tai palvelu-/toimintayksikön vastuuhenkilö	Em. henkilön sijainen
10105071	Wellamo-opiston projektit				
	101050710	Wellamo-opiston projektit		Kehittämishankkeen tai palvelu-/toimintayksikön vastuuhenkilö	Em. henkilön sijainen
Lasten ja nuorten kasvu					
Lasten ja nuorten kasvu					
-	Koko lasten ja nuorten kasvu				

Tulosyksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

	-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet		Lasten ja nuorten kasvu -vastuu-alueen vastuualuejohtaja	Palvelupäällikkö
	-	Investointeihin liittyvät kirjaukset		Lasten ja nuorten kasvu -vastuu-alueen vastuualuejohtaja	Palvelupäällikkö
	-	Lasten ja nuorten kasvu vastuualueen vastuualuejohtajan tehtävään liittyvät laskut		Sivistysjohtaja	Sivistysjohtajan sijainen
10105010	Lasten ja nuorten kasvu				
	101050100	Lasten ja nuorten kasvu		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	101050101	LaNu yhteiset palvelut		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	101050102	Aamu ja ilta-päivätoiminta		Palvelupäällikkö	Opetus- ja kasvatusjohtaja
	101050104	Maahanmuuttajien opetus		Palvelupäällikkö	Opetus- ja kasvatusjohtaja
Varhaiskasvatuspalvelut					
-	Koko varhaiskasvatuspalvelut				
	-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet		Varhaiskasvatusjohtaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö, lasten ja nuorten kasvu -vastuualueen vastuualuejohtaja
	-	Investointeihin liittyvät kirjaukset		Varhaiskasvatusjohtaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö, lasten ja nuorten kasvu -vastuualueen vastuualuejohtaja
	-	Varhaiskasvatusjohtajan tehtävään liittyvät laskut		Lasten ja nuorten kasvu -vastuu-alueen vastuualuejohtaja	ao vastuualuejohtajan sijainen
10105020	Päivähoidon yleiskustannukset, tuet ja kuntalisät				
	101050200	Päivähoitotoimisto		Varhaiskasvatusjohtaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050210	Lasten kotihoidon tuki, valtio		Varhaiskasvatusjohtaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050211	Yksityisen hoidon tuki ja kunnallinen lisä		Varhaiskasvatusjohtaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050212	Erytiskuntalisä		Varhaiskasvatusjohtaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050213	Palveluseteli		Varhaiskasvatusjohtaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
10105022	Omat päiväkodit				
	101050220	Päiväkotien yhteiset menot		Varhaiskasvatusjohtaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050224	Asemantaustan päiväkotit		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050225	Hennalan päiväkotit		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö

Tulosyksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

	101050226	Herrasmannin päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050227	Humpulan päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050229	Kaarikadun päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050231	Kanervan päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050232	Jalkarannan päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050233	Kilpiäisten päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050236	Launeen päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050238	Liipolan päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050239	Metsäkankaan päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050241	Lähteen päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050242	Möysän päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050244	Paavolan päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050247	Riihelän päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050248	Ruoriniemen päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050250	Tenava-Tonttilan päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050251	Mukkulan päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050252	Viherlaakson päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050253	Villa Piiparin päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö

Tulosyksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

	101050254	Renkomäen päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050255	Kytölän päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050257	Kariston päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050258	Sipurin päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050306	Rakokiven päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050308	Erstan päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050309	Aurinkorinteen päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050310	Villähteen päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050311	Alasjärven päiväkot		Päiväkodin johtaja	Em. henkilön sijainen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
10105030	Ostopalvelupäiväkodit				
	101050303	Svenska Dagiset		Varhaiskasvatusjohtaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050304	Muilta yhteisöiltä ostettavat palvelut		Varhaiskasvatusjohtaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
10105034	Perhepäivähoito				
	101050340	Perhepäivähoito		Perhepäivähoidon ohjaaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
	101050343	Kiertävät perhepäivähoitajat		Perhepäivähoidon ohjaaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
10105040	Avoin varhaiskasvatus				
	101050400	Avoin varhaiskasvatus		Avoimen varhaiskasvatuksen ohjaaja	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö
Perusopetus					
-	Koko perusopetus				
	-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	-	Investointeihin liittyvät kirjaukset		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	-	Opetus- ja kasvatusjohtajan tehtävään liittyvät laskut		Sivistysjohtaja	Sivistysjohtajan sijainen

Tulosyksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

10105050	Perusopetuksen erityispalvelut ja kehittämispalvelut				
	101050500	Perusopetuspalvelut		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	101050503	Kotikunnan maksuosuudet		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	101050504	Erityispalvelut		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	101050505	Peruskoulua korvaava koulu		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050506	Kaluston ja oppivälineiden kunnossapito		Palvelupäällikkö	Opetus- ja kasvatusjohtaja
	101050507	Kodin ja koulun väliset kuljetukset		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050508	Koululiikunta ja kulttuuriohjelma		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050509	Opetuksen kehittäminen		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050510	Toiminnan kehittäminen		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	101050511	Kehittämishankkeet		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	101050512	Tyky toiminta		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	101050514	Luottamusmies- ja työsuojelukoulutukset		Palvelupäällikkö	Opetus- ja kasvatusjohtaja
	101050516	Koulujen vartiointipalvelut		Palvelupäällikkö	Opetus- ja kasvatusjohtaja
	101050517	Toiminnalliset lisätarpeet		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	101050518	Tuotteistuksen korjauksiin		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	101050522	Eteläinen perusopetuspalvelut		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050523	Pohjoinen perusopetuspalvelut		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050524	Itäinen perusopetuspalvelut		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050525	Oppimisen tuki ja hyvinvointi		Palvelupäällikkö	Opetus- ja kasvatusjohtaja
	101050526	Perusopetuksen pedagogiikka		Palvelupäällikkö	Opetus- ja kasvatusjohtaja
	101050527	Perusopetuksen oppimisympäristöt		Palvelupäällikkö	Opetus- ja kasvatusjohtaja
	101050528	Talous- ja henkilöstösuunnittelu		Palvelupäällikkö	Opetus- ja kasvatusjohtaja
10105055	Peruskoulut				
	101050551	Jalkarannan peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050553	Kariston peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050556	Lotilan peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö

Tulosyksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

	101050557	Länsiharjun peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050560	Möysän peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050561	Renkomäen peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050562	Kasakkamäen peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050564	Ruotsinkielinen peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050567	Kukkasen peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050570	Rakokiven peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050571	Kirkonkylän peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050574	Alasjärven peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050575	Kartanon peruskoulu		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050602	Salpausselän peruskoulu		Rehtori	Virka-apulaisrehtori
	101050603	Tiirimaan peruskoulu		Rehtori	Virka-apulaisrehtori
	101050630	Ahtialan peruskoulu		Rehtori	Virka-apulaisrehtori
	101050631	Kivimaan peruskoulu		Rehtori	Virka-apulaisrehtori
	101050632	Kärpäsen peruskoulu		Rehtori	Virka-apulaisrehtori
	101050633	Lähteen peruskoulu		Rehtori	Virka-apulaisrehtori
	101050634	Mukkulan peruskoulu		Rehtori	Virka-apulaisrehtori
	101050635	Yhteiskustannukset		Opetus- ja kasvatusjohtaja	Palvelupäällikkö
	101050636	Sisukas		Rehtori	Palvelupäällikkö
10105065	Sairaala- ja vammaisopetus				
	101050650	Kanervikko		Rehtori	Palvelupäällikkö
	101050651	Renkomäen vet-opetus		Rehtori	Palvelupäällikkö
Nuorisopalvelut					
-	Koko nuorisopalvelut				
	-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet		Nuorisotoimenjohtaja	Palvelupäällikkö, lasten ja nuorten kasvu -vastuualueen vastuualuejohtaja
	-	Investointeihin liittyvät kirjaukset		Nuorisotoimenjohtaja	Palvelupäällikkö, lasten ja nuorten kasvu -vastuualueen vastuualuejohtaja

Tulosityksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

	-	Nuorisotoimenjohtajan tehtävään liittyvät laskut		Lasten ja nuorten kasvu -vastuu-alueen vastuualuejohtaja	ao vastuualuejohtajan sijainen
		Lahjoitusrahastot			
	-	-		Nuorisotoimenjohtaja	Palvelupäällikkö
10105090		NP Sisäiset palvelut			
	101050900	NP Sisäiset palvelut		Nuorisotoimenjohtaja	Palvelupäällikkö
	101050901	NP Tiimit		Nuorisotoimenjohtaja	Palvelupäällikkö
10105091		NP Nuorten tukipalvelut			
	101050910	NP Domino		Palvelupäällikkö	Nuorisotoimenjohtaja
	101050912	NP Nuorten tukipalvelut		Palvelupäällikkö	Nuorisotoimenjohtaja
	101050913	NP Nuorten työ- ja valmennuspalvelut		Palvelupäällikkö	Nuorisotoimenjohtaja
	101050915	NP Etsivä työ		Palvelupäällikkö	Nuorisotoimenjohtaja
	101050916	NP Oppivelvollisuuden tuki		Palvelupäällikkö	Nuorisotoimenjohtaja
10105092		NP Itäinen alue			
	101050920	NP Itäinen alue		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050921	NP Liikkuva nuorisotyö		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050922	NP Pelitila Xperience		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050933	NP Möysän nuorisotila		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050964	NP Nuorisotiedotus		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050966	NP Nuortentila Tripla		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050967	NP Nastolan nuorisotila		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
10105093		NP Eteläinen alue			
	101050930	NP Eteläinen alue		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050932	NP Metsäkankaan nuorisotila		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050935	NP Lähteen nuorisotalo		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050963	NP Multi-Culti		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
10105096		NP Pohjoinen alue			
	101050960	NP Pohjoinen alue		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö

Tulosyksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

	101050934	NP Ahtialan nuorisotalo		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050936	NP Mukkulan nuorisotila		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050965	NP Naumi-Isorannan leirikeskus		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
	101050968	NP Kivimaan nuorisotila		Palvelupäällikkö	Palvelupäällikkö
Osaaminen					
Osaaminen yhteiset					
10105300	OS Osaaminen				
	101053000	OS Osaaminen		Lukiojohtaja	Wellamo-opiston rehtori
Lukiokoulutus					
-	Koko lukiokoulutus				
	-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet		Lukiojohtaja	Lukion rehtori, Sivistysjohtaja
	-	Investointeihin liittyvät kirjaukset		Lukiojohtaja	Lukion rehtori, Sivistysjohtaja
	-	Lukiojohtajan tehtävään liittyvät laskut		Sivistysjohtaja	Sivistysjohtajan sijainen
10105310	LK Lukiokoulutus				
	101053100	LK Lukioden yhteiskustannukset		Lukiojohtaja	Lukion rehtori
	101053101	LK Oppivelvollisuus		Lukiojohtaja	Lukion rehtori
	101053104	LK Lahden lyseo		Lukion rehtori	Apulaisrehtori
	101053105	LK IB-linja		Lukion rehtori	Apulaisrehtori
	101053106	LK Gaudia		Lukion rehtori	Apulaisrehtori
Osallisuus					
Kirjasto- ja tietopalvelut					
-	Koko kirjasto- ja tietopalvelut				
	-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet		Kirjastopalvelujohtaja	Palvelupäällikkö, Osallisuuden ja tiedon vastuualueen vastuualuejohtaja
	-	Investointeihin liittyvät kirjaukset		Kirjastopalvelujohtaja	Palvelupäällikkö, Osallisuuden ja tiedon vastuualueen vastuualuejohtaja
	-	Kirjastopalvelujohtajan tehtävään liittyvät laskut		Osallisuuden ja tiedon vastuualueen vastuualuejohtaja	ao vastuualuejohtajan sijainen

Tulosyksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

10105400	KT Kirjasto- ja tietopalvelut				
	101054000	KT Kirjasto- ja tietopalvelut		Kirjastopalvelujohtaja	Palvelupäällikkö
10105401	KT Alueelliset kehittämiskirjastopalvelut				
	101054010	KT Alueelliset kehittämiskirjastopalvelut		Kirjastopalvelujohtaja	Palvelupäällikkö
Osallisuus ja hyvinvointi					
-	Koko osallisuus ja hyvinvointi				
	-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet		Johtava asiantuntija	Erytisiantuntija, Hyvinvointikoordinaattori, Osallisuuden ja tiedon vastuualueen vastuualuejohtaja
	-	Investointeihin liittyvät kirjaukset		Johtava asiantuntija	Erytisiantuntija, Hyvinvointikoordinaattori, Osallisuuden ja tiedon vastuualueen vastuualuejohtaja
	-	Johtavan asiantuntijan tehtävään liittyvät laskut		Osallisuuden ja tiedon vastuualueen vastuualuejohtaja	ao vastuualuejohtajan sijainen
	Jäämistöt				
	-	-		Johtava asiantuntija	Erytisiantuntija, Hyvinvointikoordinaattori
10105410	OH Osallisuus ja hyvinvointi				
	101054100	OH Osallisuus ja hyvinvointi		Johtava asiantuntija	Erytisiantuntija, Hyvinvointikoordinaattori
	101054101	OH Takatasku		Johtava asiantuntija	Erytisiantuntija, Hyvinvointikoordinaattori
	101054102	OH Neuvostot		Johtava asiantuntija	Erytisiantuntija, Hyvinvointikoordinaattori
Wellamo-opisto					
Wellamo-opisto					
-	Koko Wellamo-opisto				
	-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet		Wellamo-opiston rehtori	Apulaisrehtori
	-	Investointeihin liittyvät kirjaukset		Wellamo-opiston rehtori	Apulaisrehtori
	-	Wellamo-opiston rehtorin tehtävään liittyvät laskut		Osallisuuden ja tiedon vastuualueen vastuualuejohtaja	ao vastuualuejohtajan sijainen
10105160	Wellamo-opisto				
	101051601	Hallinto ja opetus		Wellamo-opiston rehtori	Apulaisrehtori
	101051603	Tuntiopettajat		Wellamo-opiston rehtori	Apulaisrehtori

Tulosityksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

10105161	Taika				
	101051605	Taika hallinto ja opetus		Wellamo-opiston rehtori	Apulaisrehtori
	101051606	Taika tuntiopettajat		Wellamo-opiston rehtori	Apulaisrehtori
Liikunta ja kulttuuri					
Kulttuuripalvelut					
-	Koko kulttuuripalvelut				
	-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet		Kulttuuriasianpäällikkö	Kulttuurituottaja
	-	Investointeihin liittyvät kirjaukset		Kulttuuriasianpäällikkö	Kulttuurituottaja
	-	Kulttuuriasianpäällikön tehtävään liittyvät laskut		Liikunnan ja kulttuurin vastu- alueen vastualuejohtaja	ao vastualuejohtajan sijainen
10105200	Kulttuuripalvelut				
	101052002	Kulttuuripalvelut		Kulttuuriasianpäällikkö	Kulttuurituottaja
	101052001	LiKu yhteiset palvelut		Sivistysjohtaja	Sivistysjohtajan sijainen
Liikuntapalvelut					
-	Koko liikuntapalvelut				
	-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet		Liikuntajohtaja	Liikuntapalvelupäällikkö
	-	Investointeihin liittyvät kirjaukset		Liikuntajohtaja	Liikuntapalvelupäällikkö
	-	Liikuntajohtajan tehtävään liittyvät laskut		Liikunnan ja kulttuurin vastu- alueen vastualuejohtaja	ao vastualuejohtajan sijainen
10105220	Hallinto ja muut liikuntapalvelut				
	101052200	Hallinto		Liikuntajohtaja	Liikuntapalvelupäällikkö
	101052201	Ohjattu liikunta		Liikuntajohtaja	Liikuntapalvelupäällikkö, Liikuntapaikkamestari
	101052202	Ulkoliikunta-alueet		Liikuntapalvelupäällikkö	Liikuntajohtaja, Liikuntapaikkamestari
	101052203	Kentät		Liikuntapalvelupäällikkö	Liikuntajohtaja, Liikuntapaikkamestari

Tulosyksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

	101052204	Muut liikuntapaikat		Liikuntapalvelupäällikkö	Liikuntajohtaja, Liikuntapaikkamestari
	101052205	Varastot		Liikuntapalvelupäällikkö	Liikuntajohtaja, Liikuntapaikkamestari
10105222	Uimahallit ja Maaumala				
	101052220	Uimahallit ja Maaumala		Liikuntapalvelupäällikkö	Liikuntajohtaja, Liikuntapaikkamestari
10105224	Urheilukeskus				
	101052240	Urheilukeskus		Liikuntapalvelupäällikkö	Liikuntajohtaja, Liikuntapaikkamestari
Kansainväliset urheilutapahtumat					
Kansainväliset urheilutapahtumat					
-	Koko kansainväliset urheilutapahtumat				
	-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet		Liikuntajohtaja	Liikuntapalvelupäällikkö
	-	Investointeihin liittyvät kirjaukset		Liikuntajohtaja	Liikuntapalvelupäällikkö
10105240	Kansainväliset urheilutapahtumat				
	101052400	Kansainväliset urheilutapahtumat		Liikuntajohtaja	Liikuntapalvelupäällikkö
Kaupunginmuseo					
Kaupunginmuseo					
-	Koko kaupunginmuseo				
	-	Kaikki palveluyksikön tulo- ja menotositteet		Museonjohtaja	Kokoelmapäällikkö
	-	Investointeihin liittyvät kirjaukset		Museonjohtaja	Kokoelmapäällikkö
	-	Museonjohtajan tehtävään liittyvät laskut		Liikunnan ja kulttuurin vastuu- alueen vastuualuejohtaja	ao vastuualuejohtajan sijainen
10105260	Museopalvelut				
	101052600	Hallintoyksikkö		Museonjohtaja	Kokoelmapäällikkö

Tulosyksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

	101052610	Kokoelmayksikkö		Kokoelmapäällikkö	Museonjohtaja
	101052620	Näyttelytoimintayksikkö		Näyttelypäällikkö	Museonjohtaja
	101052640	Yleisötyön yksikkö		Yleisötyön päällikkö	Museonjohtaja
	101052666	Tutkimusyksikkö		Tutkimuspäällikkö	Museonjohtaja

Lahden kaupunginorkesteri

KUSTANNUSPAIKKA		HYVÄKSYJÄ	VARAHYVÄKSYJÄ
102400001	Hallinto	intendentti, apulaisintendentti, hallintosihteeri	
102400002	Orkesteri	intendentti, apulaisintendentti, hallintosihteeri	
102400003	Julkiset konsertit	intendentti, apulaisintendentti, hallintosihteeri	
102400004	Tilauseesiintymiset	intendentti, apulaisintendentti, hallintosihteeri	
102400005	Levytykset	intendentti, apulaisintendentti, hallintosihteeri	
102400006	Yleisötyö	intendentti, apulaisintendentti, hallintosihteeri	
102400009	Vierailukonsertit	intendentti, apulaisintendentti, hallintosihteeri	
102400010	Tuettu aluetoiminta	intendentti, apulaisintendentti, hallintosihteeri	
102400001– 102400006 ja 102400009– 102400010	Intendenttiin kohdistuvien laskujen ja maksujen osalta	Sivistysjohtaja	
	Investoinnit, tulotositteet	intendentti, apulaisintendentti	

Tulosyksikkö Kustannuspaikka

Hyväksyjä

Varahyväksyjä

Lahden kaupunginteatteri

KUSTANNUSPAIKKA		HYVÄKSYJÄ	VARAHYVÄKSYJÄ
Hallinto			
102500000	Hallinto	teatterin apulaisjohtaja	teatterinjohtaja
102500001	Eteispalvelut	teatterin apulaisjohtaja	teatterinjohtaja
102500002	Esiintyjät	teatterin apulaisjohtaja	teatterinjohtaja
102500003	Taiteellinen suunnittelu	teatterin apulaisjohtaja	teatterinjohtaja
102500004	Vierailuesitykset	teatterin apulaisjohtaja	teatterinjohtaja
Markkinointi			
102501000	Markkinointi yleinen	myynti- ja markkinointipäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
102501001	Sähköinen media	myynti- ja markkinointipäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
102501002	Lehtimainonta	myynti- ja markkinointipäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
102501003	Käsiohjelmat	myynti- ja markkinointipäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
102501004	Tiedotuslehti	myynti- ja markkinointipäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
102501005	Esitteet ja julisteet	myynti- ja markkinointipäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
102501006	Myynti	myynti- ja markkinointipäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
102501007	Valokuvaus	myynti- ja markkinointipäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
102501008	Tiedotus	myynti- ja markkinointipäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
Tekniikka			
102502000	Lavastus	teatterin apulaisjohtaja	näyttämöpäällikkö, teatterinjohtaja
102502001	Puvusto	teatterin apulaisjohtaja	näyttämöpäällikkö, teatterinjohtaja
102502002	Tarpeisto, järjestäjät, kampaamo	näyttämöpäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
102502003	Näyttämöt	näyttämöpäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
102502004	Tehosteet	näyttämöpäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
102502005	Valot	näyttämöpäällikkö	teatterin apulaisjohtaja, teatterinjohtaja
102502006	Yhteinen tekniikka	teatterin apulaisjohtaja	näyttämöpäällikkö, teatterinjohtaja
Investoinnit			
102590000		teatterin apulaisjohtaja	teatterinjohtaja
Tili 232512	Lahden kaupunginteatterin opintorahasto	teatterin apulaisjohtaja	teatterinjohtaja